

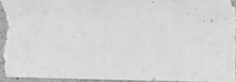

FINSK SPRÅKLÄRA

AF

C. A. FINELIUS.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

1950

FINSK SPRÅKLÄRA

för

Lägre Elementar-Skolor,

utgifven af

G. A. FINNERTUS.
Rector Scholæ.

- I. Elementarlära.
- II. Formlära.

WASA, 1845.
Wolffska Boktryckeriet.

Imprimatur:

G. Rein.

Förord.

I våra sednast utkomna *Läroböcker i Finska språkets Formlära* antagas, såsom bekant är, flere deklinationer och konjugationer. Åsigtterna i frågan om dessas antal ha ock på de sednare tiderna varit högst olika, så att ifrån tre till och med en deklination och konjugation blifvit föreslagen. För det lättare lärandet af ett språks böjningsformer är dock enkelhet uti sjelfva dessa former ett hufvudvilkor. Undertecknad, som vid jemförelsen emellan de olika deklinations- och konjugations-systemerna hos särskilda författare funnit det af Predikanten *Wikström* i sitt "Försök till en Finsk Grammatik" uppställda schemat för en deklination och en konjugation icke behöfva flere, utan till och med färre, hufvudreglor, än de andra systemerna undantagsreglor, har trott, att, då en kort och lättfattlig *Lärobok i Finska språket* ännu saknas för våra *Lägre Undervisningsverk*, en omarbetning af nämnde system kunde vara till något gagn vid *Finska språkundervisningen*, väl icke för lärarne sjelfva, men för lärjungen, och derföre icke tvekat, att öfverlemna detta lilla arbete till de sakkunniges gunstiga bedömande.

Den vigtiga läran om ordbildningen, hvilken, såsom mindre egnad för nybegynnaren, blifvit utelemnad i Formläran, skall dock korteligen framställas i ett Bihang, åtföljande sednare delen eller Syntaxis, hvilken med det första utgifves; i händelse denna del lyckas tillvinna sig ett gunstigt bedömande. I alla fall vågar jag dock hoppas, att afsigten med utgifvandet af detta lilla arbete icke skall misskännas.

Härjemte får jag hembära min skyldiga tacksamhetsbetygelse åt den Man, som godhetsfullt åtagit sig att genomgå manuskriptet förrän det lemnades till Sättaren, och genom hvars många vigtiga rättelser boken uppnått den fulländning, den nu möjligen kan ega.

Brahestad den 14 Nov. 1845.

Utgifwaren.

Inledning.

§. 1. *Den Finska Grammatiken* eller *Språkläran* (Suomen kielen opetus) är läran om de Finska ordens böjning och sammanfogning i tal och skrift.

§. 2. Grammatikens hufvuddelar äro:

I. *Elementarläran* eller läran om de delar, af hvilka orden bestå;

II. *Formläran* (Etymologi) eller läran om ordens böjning och härledning;

III. *Syntaxis*, eller läran om ordens sammanfogande till satser.

I. Elementarlära.

§. 3. De enklaste delar, af hvilka hvarje språk består, äro *ljud*, hvilka i skrift kallas *bokstäfver*; af en eller flere bokstäfver uppkommer en *stafvelse*, och en eller flera stafvelser åter bilda ett *ord*.

På grund häraf sönderfaller Elementarläran i: 1) *bokstafsläran* och 2) *läran om stafvelser*.

§. 4. Bokstäfverne i Finskan äro 19, nemligen 8 *vokaler* (sjelfljudande): *a, e, i, o, u, y, ä, ö*, samt 11 *konsonanter* (medljudande): *h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v*, till hvilka ännu kunna läggas *b, d, g, x, z*, hvilka, med undantag af *d, g*, som brukas till att för mildra *t, k*, blifvit af alla språkkännare förkastade.

§. 5. Vokalerna indelas uti *hårda a, o, u, veka ä, ö, y, och medelvokaler e, i*. Ord, som i roten eller stammen ha en eller flere hårda vokaler, få, då de böjas, hård eller medelvokal i böjningsstafvelsen, men finnes uti ordets stam vek vokal, så måste äfven slutvokalen blifva vek: äfvensom om stammen endast har medelvokaler, så blir ock böjningsstafvelsens vokal vek. För öfrigt passa medelvokalerna ihop med begge de öfriga slagen, likväl förena de sig hellre med veka vokaler; t. ex. af *fala fisk, oma egen, fello klocka, bli falana, omassa, fellossa*; af *hywä god, fäsky befallning, bli hywänä, fäskyllä*: likaså af *fiite slät, fieli tunga, språk, bli fiiteenä, fiielestä*.

Ann. Likaså hafva några suffixer eller anhangspartiklar antagit dubbel form, t. ex. —*fa* och —*fä* (*fufa, mifä*) —*fo* och —*fö* (*falafö, fyläfö*), —*pa* och *pä* (*falapa, fyläpä*).

§. 6. I hvarje stafvelse måste nödvändigt finnas *en* vokal. Två vokaler finnas der blott i det fall, om stafvelsen är lång eller om vokalerna sammansmultit i *ett ljud*. I senare fallet kallas vokalerna *Diftonger* (tveljudande), hvilka äro: *ai, oi, ui, äi, öi, yi, ei, eu, ie, iu, au, ou, uo, ay, öy, yö*.

§. 7. Konsonanterna indelas

1) efter *Munorganerna*, med hvilka de uttalas, uti:

Gombokstäfver k, h, nk, ng.

Tungbokstäfver t, d, l, n, r, s.

Läppbokstäfver p, v, m.

2) efter deras egenskaper, uti:

Slutna eller stumma *k, p, t*, och

Öppna eller lättjudande, hvilka äro de öfriga.

§. 8. De stumma konsonanterna *k, p, t* förmildras, då de börja en kort öppen stafvelse, hvilken under höjningen blir slutet.

1. Enkelt *k* förmildras sålunda, att det

1) helt och hållet uteslutes, hvarigenom tvenne vokaler väl komma att sammansluta, men hvilka måste uttalas hvar för sig, t. ex. wifa fel, wi—an, refi släde, re—en, jalka fot, jalan; i Ost-Finskan är detta vanliga fallet, i Vest-Finskan deremot ersättes det bortfallna *k* med *v* eller *j*, nemligen:

a) med *v*, om *o, u, y, ö* föregår eller efterföljer *k*, t. ex. hauwi gädda, hauwen, rako remma, springa, rawon, mafu smak, mawun, tuhfa, aska, tuhwan, nahfa skinn, nahwan;

b) med *j*, om *a, ä, e, i* föregår eller efterföljer *k*, t. ex. ifä listid, jän, lafi lag, laijin (lain), härkä oxen, härjän, jäski spår, jäljen.

2) Efter *n* blir *k* vanligen *g*, t. ex. henfi ande, hengen, kangas valman, kankaan, men framför *n* och *t* blir det *h*, t. ex. nähnyt af näfee, han ser, Tohtori doktor.

3) Dessutom förstärkes enkelt *k* till dubbelt och tvertom förmildras dubbelt till enkelt *k*, t. ex. hafata hugga, haffaan jag hugger, firfas klar, egentl. firffa af genit. firffaan.

2. Enkelt *P* förmildras:

1) till *v*, då vokal eller *r*, *l*, föregå, t. ex. *tapa sed, tarwan, arpa lott, arwan*;

2) till *m*, då *m* föregår, t. ex. *lampi insjö, lammin*.

3) Dessutom förstärkes enkelt *p* till dubbelt, äfvensom dubbelt förmildras till enkelt, t. ex. *ryypätä supä, ryyppään, pappi prest, papin*.

3. Enkelt *T* förmildras:

1) till *d*, då vokal eller *h* föregår, enligt Vest-Finskan, t. ex. *mato mask, madon, pöytä bord, pöydän, wahti vakt, wahdin*; enligt Ost-Finskan faller det vanligen bort, i st. för *madon* blir *maon*, för *pöydän* blir *pöyän*;

2) till *l*, *n*, *r*, då dessa konsonanter föregå, t. ex. *walta välde, wassan, ranta strand, rannan, parta skagg, parran*;

3) till *s* framför *i* uti kort öppen stafvelse t. ex. *wesi* (i st. för *wesi*) *vatten, fanši* (i st. för *fanti*) *lock, uusi* (i st. för *uusi*) *ny*.

4) Enkelt *t* förstärkes till dubbelt, och dubbelt förmildras till enkelt *t*, t. ex. *mitata, mittaan mäta, pirtti, pirtin pörte*.

Ann. 1. *J, v, h*, som pläga insättas, der annan konsonant (i synnerhet *k, p*) under böjningen bortfallit, för att undvika två vokalers sammanlopp, kallas derföre *halfvokaler*, t. ex. *ifä listid, gen. ijän; mako mage, mawon*.

Ann. 2. För de hårdare *k, p, t*, nyttjas *g, b, d*, äfven i kort öppen stafvelse, i synnerhet i Bibel-

finskan och af Vest-Finnarne, således: *fumbi* hvil-
kendera, för *fumpi*; *walda* wälde, för *walta*; *honga*
furu, för *hönka*.

§. 9. *Stafvelserna* äro antingen *långa* eller *kor-
ta*. En stafvelse är lång, då den har lång vokal (tve-
skrifven vokal) eller en distong, t. ex. *saada* få, *woima*
styrka; eller då den lyktas på två eller flere konsonan-
ter, t. ex. *porffana* morot, *tönffä* klump.

§. 10. I hvarje ord har en stafvelse *ton* eller *ac-
cent*. Accenterna äro två: *Acutus* och *Gravis*. *Acu-
tus* är skarp och står alltid på ordets första stafvelse,
hvarvid i två- och trestafviga ord de följande stafvel-
serna merendels äro accentlösa. *Gravis* åter är lindri-
gare och har i flerstafviga ord sin plats på stafvelsen
näst *acutus*, sålunda, att den första stafvelsen har *acu-
tus*, den andra *Gravis*, den tredje *Acutus*, den sjerde
Gravis, o. s. v., undantagande den sista i ordet, hvil-
ken aldrig får *Gravis*, t. ex. *fúffo* tupp, *fúffaro* hâf,
râfaſtaa' älska, *râfaſtúttaa'* göra kär.

§. 11. Emedan två konsonanter icke kunna börja
en stafvelse och icke heller sluta den, undantagande då
l, m, n, r, gå före *k, p, t*, eller *s*, så blir regeln för
ordens afdelande i stafvelser denna: af två eller flera
konsonanter emellan två vokaler föres blott den sista
konsonanten tiil den sednare stafvelsen, t. ex. *piſ—tää*
sticka, *porſ—tua* förstuga. En konsonant emellan två
vokaler föres till den sednare stafvelsen: *fa—la* fisk.

II. Formlära.

Om Språk-Delarne (Partes Orationis).

§. 12. Orden i ett språk delas i *tre hufvudklasser: Nomina* (nimufoita), *Verba* (lausufoita) och *Partiklar* (wälifoitä).

I. Om Nomen.

§. 13. Ett ord är nomen, då det är *namn* på en person eller sak, eller då det säger, *hvad* ett ting är och *hurudant* det är, t. ex. seppä smed, talo gård, fauniš skön, pitkä lång.

§. 14. *Nomen* är tvåfaldigt:

- 1) *Substantivum*, som säger *hvem* eller *hvad* ett ting är. Detta är antingen:
 - a) *Proprium*, då det är namn på *ett* föremål, t. ex. Matti, Turku Åbo, Anna; eller
 - b) *Appellativum* (slägtnamn), då det är ett gemensamt namn för alla af samma slag, t. ex. elävä djur, puu träd, kukka blomma.
- 2) *Adjektivum*, som säger *hurudant* ett ting är, t. ex. iso stor, hyvä god, punainen röd.

§. 15. Till nomen höra också *Pronomina*, hvilka nyttjas i stället för nomina, t. ex. minä jag, hän han, hon, me vi, he de, tämä den här, se den, det, kuka hvilken.

Om Nomen Substantivum.

§. 16. Vid hvarje nomen har man att iakttaga *fyra* omständigheter: *Genus*, *Numerus*, *Kasus* och *Deklination*.

A. *Genus* (kön).

§. 17. I Finskan finnes icke i likhet med andra språk, någon könskilnad. Vill man här bestämma könet, så sker det dels med särskilda ord, t. ex. mieß man, karl, waino hustru, härfä ox, lehmä ko, orit hingst, tamma sto; dels genom sammansättning, t. ex. mieß-ihminen mansperson, tamma-hewoinen sto, foiraß-foira hund, naaraß-foira hynda, m. fl.

B. *Numerus* (antal).

§. 18. Ordens numerus äro två: *Singularis* (Yksiffo), som betecknar *ett*, och *Pluralis* (Monikko), som betecknar flera föremål.

§. 19. Endast singularis ha de ord, som äro namn på en egeaskap, beskaffenhet eller verksamhet (*abstrakta*), t. ex. hywyys godhet, totuus sanning, köyhyyß fatigdom, tafo smidning; vidare de flesta nomina propria och några ord, som beteckna *ett flertal* (kollektiva), såsom: kansa folk, nuoruß ungdom, eläin boskap.

§. 20. Blott i Pluralis nyttjas housut byxor, ohria korn, jywiä säd, häät bröllopp, rištiäiset barnsöl, peijaiset begrafning, färäjät tingsrätt, m. fl.

C. *Kasus*.

§. 21. De olika *ändelser* ett ord antager, allt efter de olika ställningar, hvaruti det kan komma att

stå till ett annat, kallas *kasus*. Dessa äro i Finskan följande 14.

- 1) *Nominativus*, subjekts-kasus, t. ex. *talo* on hyvä, gården är god; i pluralis äfven bestämdt objekt, t. ex. *hämitti talot*, han förstörde gårdarna.
- 2) *Genitivus*, ägande kasus, t. ex. *talon* gårdens; i singularis äfven bestämdt objekt, t. ex. *ostti talon*, han köpte gården.
- 3) *Infinitivus*, obestämdt subjekts- och objektskasus, t. ex. *taloa* gård (en obestämd del af gården), *hänellä on taloja* faupungisä, han har (i hans ägo äro) gårdar i staden.
- 4) *Essivus* betecknar föremålet varande *såsom* (i viss egenskap, förhållande, m. m.) t. ex. *talona såsom*, i egenskap af gård.
- 5) *Adessivus* betecknar ett varande *hos* föremålet, t. ex. *talolla* hos gården (i dess ägo), *linnulla on poifia*, hos fogeln är ungar.
- 6) *Inessivus*, varande (in) *uti*: *taloissa* i gården, *linnuissa* on luita, inuti fogeln äro ben.
- 7) *Abessivus*, varande *utan* (i saknad, brist): *talotta* (tta) *utan* gård, *linnuita tuli metästä*, han kom utan foglar från skogen.
- 8) *Translativus* betecknar ett blifvande (förvandling) *till*, t. ex. *taloksi* (förvandlas) till gård, *torppa tehtiin taloksi*, torpet gjordes till gård.
- 9) *Allativus* betecknar rörelse (eller gifvande) *åt*, såsom: *talolle* åt gården, *anna minulle* gif åt mig.

- 10) *Illativus*; rörelse *till*, *inuti*: taloon *intill* gården, tuoti *sattui lintuun*, kulan träffade uti fogeln.
- 11) *Ablativus*; rörelse (ut) *ifrån*: talolta från gården, pojat *otettiin linnulta*, ungarne togos från fogeln.
- 12) *Elativus*; rörelse (in) *ifrån*, blifvande *utur*, t. ex. talošta (in) *ifrån*, *ur* gården, tuli *metästä*, kom ur skogen.
- 13) *Suffixivus* utmärker ett *åtföljande*, *beledsugande*, t. ex. mies *talone*—*nša*, mannen med sin gård.
- 14) *Instruktivus* uttrycker *medel*, *verktyg*, *tillgång* och betraktas vanligen såsom adverbium, t. ex. *so-*
min med fingrarne, *Fynsin hampain* med händer och tänder.

§. 22. De flesta nomina ha alla kasus. Dock finnas sådana, af hvilka en eller flera kasus ej förekomma, eller på annat sätt omskrifvas. I synnerhet är det sednare fallet med Abess., Suffixiv. och Instruct. — Af följande förekomma blott vissa kasus: Nom. *Ulfo* yttre (nyttjas blott i sammansättningar), Inf. *Ulfoa*, Essiv. *Ulfona*, Translat. *Uloš* (för *ulošsi*); Nom. *Kauka* afstånd, Gen. *Kauwan*, Inf. *Kaufaa*, Essiv. *Kaufana* (Adess. *Kaufaalla*), Transl. *Kauaksi*, Allat. *Kaufaake* (Abl. *Kaufaalta*); Nom. *Ensi* första (i sammans.), Gen. *Ennen*, Plur. Transl. *Ensišši*, Instr. *Ensin*, m. fl. — Adverb. *Koko*, nyttjadt som Adjekt., blir oförändradt i alla kasus, t. ex. *koko kylä* hela byn, *koko kylän*.

Anm. 1. Utom ofvan anförda kasus förekommer af några Substantiva *en* kasus på *tse*, pl. *itse*, och

betecknar rörelse *långsmed*, *utefter*, *invid*, såsom: *tatolse invid gården*, *aufuitse utmed*, *öfver fjerden*. Den synes dock lämpligast kunna föras till adverbiala.

Ann. 2. Instrukтивus förekommer vanligast i plur. Likväl kan sing. äfven brukas och är då lika med Gen. sing.

D. Deklination.

§. 23. Nomina i Finskan böjas i sina numerus och kasus endast med få afvikelser på samma sätt, hvarföre det endast behöfves *en Deklination*.

§. 24. För att riktigt böja ett ord, måste man känna dess *Nominativus* och *Genitivus*, ifrån hvilka de öfriga kasus bildas. Ifrån *Nominat.* formeras nemligen *Infin.*, *Essiv.*, *Illativ.* och *Suffixivus* både i Sing. och Plur.; och ifrån *Genit.* bildas alla öfriga kasus. *Genitivus plur.* formeras likväl beqvämligast från *Infin.* i Sing. och Plur.

Ann. De ord, som i Nom. lyktas på konsonant, äro förkortade eller på annat sätt förändrade former af äldre, ursprungliga, hvilka återfås ifrån Genit. Sing. Vid böjningen antaga dessa ord den ursprungliga *Nominativi* form, äfven i de kasus af sing., som formeras från *Nominat.*, undantagande likväl Inf. Sing., som formeras ifrån den brukliga *Nominativ*-formen, t. ex. *paimen herde* (i st. för *paimeni*), gen. *paimenen*, *hevoinen häst* (i st. för *hevoinfi*), gen. *hevoinfen*, *hammas tand* (i st. för *hammas*), gen. *hammaan*, m. fl.

§. 25. Vid deklinerandet måste derjemte iakttagas, att vokalen *i*, som begynner ändelserna i Plur., utöfvar följande inflytelse på slutvokalen i ordet:

1) Om två vokaler sammanstöta med *i*, så bortfaller den ena, t. ex. *hammas*, gen. *hampaan*, blir *hampaille* för *hampaille*. I enstafviga ord bortkastas merändels den första vokalen, t. ex. *tie väg*, inf. pl. *teitä*; *maa land*, *maita*; *suo kärr*, *foita*; *yö natt*, *öitä*; *wyö bälte*, *wöitä*; men de, som ändas på *äi*, *oi*, bortkasta den andra, t. ex. *täi lus*, *täitä*; *foi mal*, *foita*, m. m.

2) I tvåstafviga ord, som slutas på *a*, och hvilkas första stafvelse har *a*, *e*, *i* eller en distong, som börjas med *a*, *e* eller *i*, förändras *a* i plur. till *o*, börjandes med infinit., t. ex. *pata*, gen. *padan gryta*, Inf. pl. *patoja*, *patoina*; *kana*, an, *höna*, *kanoja*; *hauffa*, *kan*, *hök*; *faura*, an, *hafra*; *mela*, an, *styråre*; *peura*, an, *ren (hjort)*; *piha*, an, *gårdsplan*; *piukka*, *kan*, *trångmål*. Andra tvåstafviga ord, som i första stafvelsen hafva *o*, *u*, *ou*, *uo*, *oi*, *ui*, kasta bort nämnda *a*, t. ex. *fota*, *dan*, *krig*, *fotia*, *fotina*; *kuwa*, an, *bild*, *nyck*; *foura*, an, *näfve*; *suora*, an, *rät*; *foira*, an, *hund*; *nuija*, an, *klubba*, m. fl. Orden *suola* (salt) och *puola* (lingon) hafva pl. Inf. *suoloja*, *suoloina*, *puoloja*, *puoloille* etc. till skilnad ifrån *suoli* (tarm) och *puola* (spole), hvilka hafva Inf. pl. *suolia*, *puolia*, o. s. v.

3) I tvåstafviga ord på *ä*, kastas slutvokalen *ä* bort i flera Plur. kasus, t. ex. *seppä*, *pän*, *smed*, Pl. *seppiä*, *seppinä*, *seppille*; *leipä*, *wän*, *bröd*; *filnä öga*, m. fl.

4) Trestafviga ord på *a* (*ä*), i synnerhet de, som slutas på *la*, *lä*, *ra*, *rä*, *ja*, *jä*, *ia*, *iä* (såsom: *Sumala* Gud, *hämärä* gryning, *pappila* prestgård, *tawara* egendom, *hopia* silfver, *häpiä* vanära, *mafia* söt, *oštaja* köpare, m. fl.), äfvensom tvåstafviga på *ja*, *jü*, (*myyjä* säljare, *wiejä* förare) deklineras i plur. på två sätt i särskilda dialekter, det ena så, att *a*, *ä*, kastas bort, det andra så, att *a*, *ä*, förbyts till *o*, *ö*, t. ex. Inf. plur. *Sumalia*, *Sumaloita*, Essiv. *Sumalina*, *Sumaloina*; *hämäriä*, *hämäröjtä*, *hämärinä*, *hämäröinä*, o. s. v. Andra trestafviga ord (på *ma*, *mä*, *va*, *vü*, *sa*, *sä*) kasta merendels bort *a*, *ä* i pl. (såsom: *fuolema*, *elämä*, *antawa*, *wäfewä*, *kuuluifa*), men de på *kka* byta *a* till *o*, t. ex. *haraffa* skata, *furiffa* klappträ.

5) *E* kastas alltid bort, i de flesta fall äfven *i*. De på *i*, gen. *in*, kasta vanligen bort *i*, dock plägar det i Bibeln vanligen förbytas till *e*, t. ex. *pappi*, *pin*, *pappia* och *pappeja*, *papiffi* och *papeiffi*, *sonni* tjur, *piissi* pipa, *laffi* mössa, *synti* synd, m. fl. De, som lyktas på *i*, gen. *en*, behålla genit. vokal i sing., men i plur. följa de regeln, t. ex. *läpi*, *läwen* hål, Inf. pl. *läpiä*, Essiv. *läpinä*, Adess. *läwillä*; *jofi* elf, *fiwi* sten, *formi* finger, *suuri* stor, *pieni* liten, *fieli* språk. I de ord åter, som lyktas på *si*, i hvilka *s* uti singularis förvandlas till *d* eller *t*, eller någon annan konsonant, återkommer detta *s* ifrån och med Inf. pl., t. ex. *uusti*, *uuden* ny, pl. Inf. *uustia*, Ess. *uustina*,

Adess. Uufilla; wuofi, den, år; wesi, den, vatten; käfi, den, hand; fanfi, nen, lock; länfi, nen, vestan; wirfi, rren, psalm; jäffi, ljen, spår, m. fl.

§. 26. Deklinations Schema.

Singularis.

Nominativus slutas på *a, o, u, ä, ö, y, e, i, n, r, s, t*, etc. Talo gården.

Genitivus *n*; Talo—*n* gårdens.

Infinitivus *a, ta*; Talo—*a* gård (en del).

Essivus *na*; Talo—*na* såsom gård.

Adessivus *lla*; Talo—*lla* hos, på, med gården.

Innessivus *ssa* (sa); Talo—*ssa* (in) *uti* gården.

Abessivus *ta'* (tta); Talo—*ta'* utan gård.

Translativus *ksi*; Talo—*ksi* förvandlas till gård.

Allativus *lle* (llen); Talo—*lle* åt gården.

Illativus —*n** (—*h—n*); Talo—*on* (in) *till* gården.

Ablativus *lta*; Talo—*lta* *ifrån* gården.

Elativus *sta*; Talo—*sta* (in) *ifrån, ur* gård.

Suffixivus *ne***; Talo—*ne* *tillika, med* gården.

Instruktivus *n*; (Talo—*n* med gården) = Genit.

Pluralis.

Nominativus *t*; Talo—*t* gårdarne.

Genitivus *en* (in); { Talo—*en* (in) } gårdarnes.
Talo—*jen*

Infinitivus *ia, ja, ita*; Talo—*ja* gårdar (en del).

Essivus *ina*; Talo—*ina* såsom —

Adessivus *illa*; Talo—*illa* hos, på, med —

Innessivus *issa* (i, sa); Talo—*issa* (in) *uti* —

Abessivus *ita', itta*; Talo—*ita'* utan gårdar.

Translativus *iksi*; Talo—*iksi* förvandlas till —

Allativus *ille* (illen); Talo—*ille* åt gårdarne.

Illativus *iin* (ihin); Talo—*iin* intill —

*) Denna kasus har ursprungligen ett *h*, inskjutet mellan ordets förlängda slutvokal, men hvilket *h* bortkastas vanligen utom i enstafviga ord.

**) Har alltid Suffix-, såsom: ni min, si din, rsi sin, o. s. v.

<i>Ablativus</i>	<i>ilta</i> ; Talo— <i>ilta</i> ifrån
<i>Elativus</i>	<i>ista</i> ; Talo— <i>ista</i> (in) <i>ifrån, ur, af</i> —
<i>Suffixivus</i>	<i>ine</i> ; Talo— <i>ine</i> tillika med —
<i>Instruktivus</i>	<i>in</i> ; Talo— <i>in</i> med gårdarne.

Singularis.

	1) <i>Silta</i> (bro)	2) <i>Sompa</i> (notsänke)	3) <i>Pappila</i> (prestgård)
<i>Nom.</i>	<i>Silta</i> —n	<i>Somma</i> —n	<i>Pappila</i> —n.
<i>Gen.</i>	<i>Silta</i> —a	<i>Sompa</i> —a	<i>Pappila</i> —a l. <i>lata</i> .
<i>Inf.</i>	<i>Silta</i> —na	<i>Sompa</i> —na	<i>Pappila</i> —na.
<i>Essiv.</i>	<i>Silta</i> —lla	<i>Somma</i> —lla	<i>Pappila</i> —lla.
<i>Adess.</i>	<i>Silta</i> —sja	<i>Somma</i> —sja	<i>Pappila</i> —sja.
<i>Inessiv.</i>	<i>Silta</i> —ta'	<i>Somma</i> —ta'	<i>Pappila</i> —ta'.
<i>Abess.</i>	<i>Silta</i> —ksi	<i>Somma</i> —ksi	<i>Pappila</i> —ksi.
<i>Transl.</i>	<i>Silta</i> —lle	<i>Somma</i> —lle	<i>Pappila</i> —lle.
<i>Allat.</i>	<i>Silta</i> —(h)an	<i>Sompa</i> —(h)an	<i>Pappila</i> —(h)an.
<i>Illat.</i>	<i>Silta</i> —lta	<i>Somma</i> —lta	<i>Pappila</i> —lta.
<i>Ablat.</i>	<i>Silta</i> —sta	<i>Somma</i> —sta	<i>Pappila</i> —sta.
<i>Elat.</i>	<i>Silta</i> —ne	<i>Sompa</i> —ne	<i>Pappila</i> —ne.

Pluralis.

<i>Nom.</i>	<i>Silta</i> —t	<i>Somma</i> —t	<i>Pappila</i> —t.
<i>Gen. 1.</i>	<i>Silta</i> —en	<i>Sompa</i> —in	<i>Pappila</i> —en l. <i>laten</i> .
<i>2.</i>	<i>Silto</i> —jen	<i>Somp</i> —ien	<i>Pappil</i> —ien l. <i>loitten</i> .
<i>Inf.</i>	<i>Silto</i> —sa	<i>Somp</i> —ia	<i>Pappil</i> —ia l. <i>loita</i> .
<i>Essiv.</i>	<i>Silto</i> —ina	<i>Somp</i> —ina	<i>Pappil</i> —ina l. <i>loina</i> .
<i>Ad.</i>	<i>Sillo</i> —illa	<i>Somm</i> —illa	<i>Pappil</i> —illa l. <i>loilla</i> .
<i>Iness.</i>	<i>Sillo</i> —isfa	<i>Somm</i> —isfa	<i>Pappil</i> —isfa l. <i>loisfa</i> .
<i>Ab.</i>	<i>Sillo</i> —ita'	<i>Somm</i> —ita'	<i>Pappil</i> —ita' l. <i>loita'</i> .
<i>Tr.</i>	<i>Sillo</i> —iksi	<i>Somm</i> —iksi	<i>Pappil</i> —iksi l. <i>loiksi</i> .
<i>All.</i>	<i>Sillo</i> —ille	<i>Somm</i> —ille	<i>Pappil</i> —ille l. <i>loisse</i> .
<i>Illat.</i>	<i>Silto</i> —i(h)in	<i>Somp</i> —i(h)in	<i>Pappil</i> —i(h)in l. <i>loihin</i> .
<i>Abl.</i>	<i>Sillo</i> —ilta	<i>Somm</i> —ilta	<i>Pappil</i> —ilta l. <i>loilta</i> .
<i>Elat.</i>	<i>Sillo</i> —ista	<i>Somm</i> —ista	<i>Pappil</i> —ista l. <i>loista</i> .
<i>Suff.</i>	<i>Silto</i> —ine	<i>Somp</i> —ine	<i>Pappil</i> —ine l. <i>loine</i> .
<i>Inst.</i>	<i>Sillo</i> —in	<i>Somm</i> —in	<i>Pappil</i> —in l. <i>loin</i> .

Öfningsexempel: 1) kala, gen. kalan fisk, wifa, wian fel, leufa, —uwan haka, nahfa, nahän, hud,

skinn, jalka, —lan fot, werfa, weran kläde; 2) lonffa, lonfan höft, lonfa, fan, gömställe, forwa, an, öra, fuosna, an, slagg, fuja, an, tåg, gata, fuiwa, an, torr, päiwä, än, dag, pöytä, dän, bord, reifä, reijän, hál, härkä, —rjän, ox; 3) fiipiä, än, sjuk, wetäjä, än, dragare, fyn-tilä, än, ljus, ankara, an, häftig.

Singularis.

Nom. 1. Tefemä (göromäl)	2) Nepo (Rat)	3) Nuttu (öfverrock)
Gen. Tefemä—n	Nepo—n	Nuttu—n.
Inf. Tefemä—ä	Nepo—a	Nuttu—a.
Essiv. Tefemä—nä	Nepo—na	Nuttu—na.
Adess. Tefemä—llä	Nepo—lla	Nuttu—lla.
Illat. Tefemä—än	Nepo—on	Nuttu—un, o. s. v.

Pluralis.

Nom. Tefemä—t	Nepo—t	Nuttu—t.
Gen. 1. Tefemä—in	Nepo—in	Nuttu—in.
2. Tefem—ien	Nepo—jen	Nuttu—jen.
Inf. Tefem—iä	Nepo—ja	Nuttu—ja.
Essiv. Tefem—inä	Nepo—ina	Nuttu—ina.
Adess. Tefem—illä	Nepo—illa	Nuttu—illa.
Illat. Tefem—iin	Nepo—iin	Nuttu—iin, o. s. v.

Exempel: 1) Östävä, än, vän, ifäntä, nän, värd, fanoma, an, sägen, alkawa, an, börjande; 2) rakko, fon, blåsa, rakko, rawon, springa, lepo, won, ro, mato, don, mask, tyttö, tytön, flicka, lepiistö, ön, alkog; 3) arffu, arfun kista, loppu, lopun slut, warpu, warwun ris, niittu, niitun äng, käsky, yn, befallning, mänty, männy tall.

Singularis.

Nom. 1) Pirti (pörte)	2) Mäfi (backe)	3) Wesi (vatten)
--------------------------	--------------------	---------------------

Gen.	Virti—n	Mäe—n	Wede—n.
Inf.	Virti—ä	Mäe—ä	Wete—tä.
Essiv.	Virti—nä	Mäe—nä	Wete—nä.
Adess.	Virti—llä	Mäe—llä	Wede—llä.
Inessiv.	Virti—ssä	Mäe—ssä	Wede—ssä.
Transl.	Virti—ffi	Mäe—ffi	Wete—ffi.
Illat.	Virti—(h)in	Mäe—(h)en	Wete(h)—en, o. s. v.

Pluralis.

Nom.	Virti—t	Mäe—t	Wede—t.
Gen.	Virti—en	Mäe—ien	Wete—en.
Inf.	Virt—iä	Mäe—iä	Wete—iä.
Essiv.	Virt—inä	Mäe—inä	Wete—inä.
Adess.	Virt—illä	Mäe—illä	Wete—illä.
Iness.	Virt—issä	Mäe—issä	Wete—issä.
Transl.	Virt—iffi	Mäe—iffi	Wete—iffi.
Illat.	Virt—i(h)in	Mäe—i(h)in	Wete—i(h)in, o. s. v.

Exempel: 1) Wilppi, lpin, svek, kontti, ntin, fot, lårben, näfver-ränsel, filtti, ltin, giltig; 2) formi, en, finger, läpi, läwen hål, wäfi, wäen kraft, taunni, men, ek, lehti, lehden löf, suwi, wen, sommar, juuri, ren, rot, nuori, ren, ung; 3) susi, suden varg, täysi, täyden full, mesi, meden honning, orsi, orren ås, sparre.

Singularis.

Nom.	1) Wapaa (fri)	2) Ihminen (menniska)	3) Huoneh. (hus)
		(ursp. N. ihmisi)	(ursp. N. huone(h)e)
Gen.	Wapaa—n	Ihmise—n	Huone(h)e—n.
Inf.	Wapaa—ta	Ihmis—tä	Huone—tta.
Essiv.	Wapaa—na	Ihmise—nä	Huone(h)e—na.
Adess.	Wapaa—lla	Ihmise—llä	Huone(h)—lla.
Transl.	Wapaa—ffi	Ihmise—ffi	Huone(h)e—ffi.
Illat.	Wapaa—seen	Ihmise—en	Huone(h)e—seen.
Ablat.	Wapaa—lta	Ihmise—lta	Huone(h)e—lta.

Pluralis.

Nom.	Wapaa—t	Shmise—t	Huone(h)—t.
Gen.	1. Wapa—ien	Shmis—ten	Huone—tten.
	2. Wapa—itten		
Inf.	Wapa—ita	Shmis—iä	Huone(h)—ia.
Essiv.	Wapa—ina	Shmis—inä	Huone(h)—ina.
Adess.	Wapa—illa	Shmis—illä	Huone(h)—illa.
Transl.	Wapa—iksi	Shmis—iksi	Huone(h)—iksi.
Illat.	Wapa—issin	Shmis—iin	Huone(h)—issin.
Ablat.	Wapa—ilta	Shmis—iltä	Huone(h)—ilta.

Exempel: 1) silee slät, ehto ahton, hammas (ursp. hampaa), hampaan tand, firwes (ursp. firwee), firween, yxe, waatet (ursp. waattee), waatteen, kläde, walnis (ursp. walmii), walmiin, färdig, tullut (ursp. tulsee), tulleen, kommen; 2) hewoinen (hewoisi) hewoisen, häst, syntinen (syntisi) syntisen, syndig; 3) sadet (satee) sateen, regn, wenet (wene(h)i) wenehen, båt, ract (rafee) raheen, hagel, pohjet (pohfee) pohkeen, vad.

Singularis.

Nom.	1) Sadin (fälla (ursp. Satini)	2) Riitos (tack) (ursp. Riitoksi)	3) Sifar (syster) (ursp. Sifari)
Gent.	Satime—n	Riitofse—n	Sifare—n.
Inf.	Sadin—ta	Riitos—ta	Sifar—ta.
Essiv.	Satime—na	Riitofse—na	Sifare—na.
Adess.	Satime—lla	Riitofse—lla	Sifare—lla.

Pluralis.

Nom.	Satime—t	Riitofse—t	Sifare—t.
Gen.	1. Sadin—ten	Riitos—ten	Sifar—ten.
	2. Satim—ien	Riitoks—ien	Sifar—ien.
Inf.	Satim—ia	Riitoks—ia	Sifar—ia.
Essiv.	Satim—ina	Riitoks—ina	Sifar—ina.
Adess.	Satim—illa	Riitoks—illa	Sifar—illa.

Exempel: 1) sydän (sydämi) sydämen, hjerta, elän (elämi) elämen, husdjur, leirvin (leipimi) leipimen, brödspade, paimen (paimeni) paimenen, herde, siemen (siemeni) siemenen, dryck; 2) kynnyös (yksi) yksen, tröskel, päättöä, öfsen, slut, jalaä, affen, mede, fuuruö, uffsen, frukost; 3) tytär, ren, dotter, kofar, ren, koka, sammal, len, mossa, taiwal, taipalen, näs.

§. 27. *Anmärkningar.*

1. *Infinit. Singul.* ändas på *a* eller *ta*, och *Plural.* på *ia* (efter vokal *ja*) eller *ita*. *Tvästafviga ord* på *kort vokal*, hvilken förblir oförändrad, hafva uti Inf. *a*, t. ex. talo, Inf. S. taloa, Pl. taloja, tyly (hård), tylyä och tylyjä. *Tvästafviga ord*, som förändra stammens slutvokal, (ord på *i*, gen. *en*) hafva uti Inf. *a* med Gen. vokal, om de framför slutvokalen *i* hafva *k*, *p*, *v* eller två andra konsonanter, t. ex. formi, en, finger, Inf. formea, ovi, en, dörr, omea; men om första stafvelsen har lång vokal eller diftong, så taga de *ta* uti Inf. Sing., t. ex. suuri, en, stor, Inf. suurta, fieli, en, språk, fieltä. De ord åter, som slutas på *si* eller *uus* (*yys*), uti hvilka *s* öfvergått i Gen. till *d* eller någon annan konsonant, antaga likaledes uti Inf. Sing. *ta*, men förändra dervid Nomin. *s* till *t*, såsom: uusti, uuden, ny, Inf. uutta, fansti, nnen, lock, fantta, totuus, den, totuutta, tyhmyös, yden, dumbhet, tyhmyyppä. I Plur. Inf. hafva dessa och dylika ord *ia*, t. ex. suuria, fieliä, uusia, fanstia, o. s. v. — *Ord*, som slutas på *lång vokal* eller *konsonant*, foga *ta* till

Nominat. utan vidare förändring, t. ex. ehto^o-aston, ehto^o-toota, wapa^a fri, wapa^aata, hammas^s tand, hamma^sta, firwe^s yxa, firwe^stä (ord på *nen* foga denna ändelse till deras ursprungliga Nominat. på *s*, såsom: hewoinen (hewoi^s) hewoi^sta, ihminen (ihmi^s) ihmi^stä). De förra antaga alltid i *Plur. ita*, såsom: ehtoita, wapa^aita, de sednare blott i det fall, att deras ursprungliga Nominat. slutas på lång vokal, såsom: hammas^s (ursp. hampaa), Inf. Pl. hampaita, firwe^s (ursp. firwee), firwe^stä, deremot tyttär (tyttäri), Inf. Pl. tyttäriä, ihminen, ihmi^stä. Flerstafviga ord på kort vokal hafva både *a* och *ta*, t. ex. Sumala, Inf. Sumalaa och Sumalata, Pl. Sumalia och Sumaloita, hämärä gryning, hämärää och hämärätä, Pl. hämariä och hämariitä. — Enstafviga ord hafva i begge Inf. *ta*, såsom: tie, Inf. tietä, Pl. teitä, maa land, maata, maita, suo kärr, suota, soita, puu träd, puuta, puita, undantagande mies man, som har Inf. S. miestä, men Pl. miehiä af ursp. Nomin. miehi.

Undantag. Lapsi barn, har lasta, lumi snö, lunta, weitsi knif, weistä, niemi näs, nientä, fyysi mogen, fystä, joutsi sprättbåge, jousta, fyymi flod, fyymeä, fussi skida, fuisse, weli bror, weljeä.

2. I de ord, der *Illativus* ej kan åtskiljas ifrån Genit., antages i den förra kasus ändelsen seen (seen), Pl. iisiin (iisiin), såsom: lammas^s, Gen. lampaan får, Illat. lampaaseen. *S*, som i ord på *si* och *uus* (*yys*) öfvergått i Genit. till *d* eller på annat sätt förändrats, förbytes i *Essivus*, *Illativus* och *Suffixivus* till *t*,

såsom: *wuosi*, oden, år, *Essiv. wuotena*, *Illat. wuoteen*, *Suff. wuotene*; *jälki*, län, *safva*, *jältenä*, *jälteen*, *jältene*; *pahuus*, uden elakhet, *pahuutena*, *pahuuteen*, o. s. v. De flesta ord, som slutas på konsonant, hafva utom den regelbundna formen i *Essiv.* en förkortad form, som fås ifrån den förkortade *Nomin.* genom tillägg af *na*, såsom: *rafas*, *rafkaan kär*, *Essiv. rafkaana* l. *rafkaäna*; *ruis*, *ruisiin*, *råg*: *rukiina* l. *ruisäna*; *tytär*, *tyttären*: *tyttärena* l. *tytärnä*; *oluh*, *oluen öl*: *oluena* l. *olunä*; *mies*, *miehen*: *miehenä* l. *miesnä*; *hewoinen* har *hewoisena* och *hewoisäna*. Det samma gäller ock om de ord på *i* och *si*, som i stammen äro rika på vokaler, samt de på *uus* (*yys*), hwarvid *s* öfvergår till *n*, t. ex. *suuri*, *suurena* l. *suurna*; *nuori*, *nuorena* l. *nuorna*; *uusi*, *uutena* l. *uunna*; *wuosi*, *wuotena* l. *wuonna*.

3. *Genitivus Plural.* har ändelsen *en* och bildar sin ena form af *Inf. Sing.* sålunda, att ändelsen *a* (*ä*) bortkastas, t. ex. *fala*, *Inf. falaä*, *Gen. Pl. falaen*; *mies*, *mieštä*, *Gen. Pl. miešten*; den andra af *Inf. Pl.* så, att *a* faller bort och de på *ita* får *itten*, t. ex. *Inf. faloja*, *Gen. falojen*; *sota* krig, *Inf. sotia*, *sotien*; *porras* spång, *portaita*, *Gen. portaitten*. Sammanstöter härvid *ae*, *oe*, *ue*, *üe*, *öe*, *ye*, *ce*, så contraheras de till diftongerna *ai*, *oi*, *ui*, *äi*, *öi*, o. s. v., t. ex. *falaen* blir *falain*, *faloen*=*faloin*, *jokeen*=*jokein*.

Om Nomen Adjektivum.

§. 28. Adjektiva i Finskap böjas efter samma regler som Substantiva, och hafva samma numerus och kasus.

§. 29. Emedan en egenskap kan finnas hos ett ting i större eller mindre grad, så hafva Adjektiva olika former, för att uttrycka detta. Dessa former äro i Finskan tre och kallas *jemförelse-grader* (komparationsgrader).

Positivus brukas, då man utan *jemförelse* tillägger ett föremål en viss egenskap, t. ex. *iso stor, fauniš skön*.

Komparativus brukas, då man i *jemförelse med något annat föremål* tillägger ett visst föremål en egenskap i *högre grad*, t. ex. *isompi större, fauniimpi skönare*.

Superlativus nyttjas, då man vill tilläggä ett visst föremål utaf *flera* någon egenskap i *högsta grad*, t. ex. *isoin störst, fauniin skönast*.

§. 30. *Komparativus* bildas ifrån Gen. Sing. sålunda, att dennas ändelse *n* förbytes till *mpi* (gen. *mman*). I tvåstafviga ord på kort *a* (*ä*), förbytes denna vokal till *e*, t. ex.

rafaš (kär)	gen. raffaan	komp. raffaampi,
pieni (liten)	— pienen	— pienempi,
foree (vacker)	— foreen	— foreempi,
wanha (gammal)	— wanhan	— wanhempi.

§ 31. *Superlativus* bildas likaledes ifrån Positivi Genit. Sing. sålunda, att ändelsen *n* bortkastas och *in* (gen. *imman*) tillsättes. Härvid bör märkas, att, uti tvåstafviga ord på *a*, *ä*, eller *e* i Genit., denna slutvokal, om den är lång, förkortas, men om den är kort, bortkastas framför *in*, t. ex.

iso (stör)	gen. ison	kompar. isoin,
rafas	— raffaan	— raffain,
foree	— foreen	— forein,
pieni	— pienen	— pienin,
wanha	— wanhan	— wanhin.

§. 32. Oregelbundet kompareras

Sywä (god)	kompar. parempi	superl. parain	1. paras,
paijo (mycken)	— enempi	— enin,	
pitkä (lång)	— pitempi	— pisin.	
	(pidempi)		

Anm. Moni (mången) kompareras icke. Då det skall stegras, så nyttjas i dess ställe *usia*, komp. *usifampi*, superl. *usifin*.

Räkncord (Numeralia).

§. 33. Till Adjektiva höra äfven Räkneorden. De äro af två slag: *Cardinalia* (Grundtal), som svara på frågan: *huru många*, och *Ordinalia* (Ordningstal), som svara på frågan: *hvilken i ordningen*.

1) Cardinalia.

2) Ordinalia.

Nom.	Gen.	Nom.	Gen.
1. Yksi	yhden.	Ensimmäinen	— isen den första.
2. Kaksi	kahden	Toinen	— toisen den andra.
3. Kolmi	kolmen.	Kolmas	— kolmannen tredje.
4. Neljä	neljän, i sammansättn. neli.	Neljäs	— neljännen fjärde.
5. Viisi	viiden.	Viides	— viidennen femte.
6. Kuusi	kuuden.	Kuudes	— kuudennen sjätte.
7.	seitsemän.	Seitsemäs	— seitsemännten sjunde.
8.	kahdeksan.	Kahdeksäs	— kahdeksännten 8:de.
9.	yhdeksän.	Yhdeksäs	— yhdeksännten 9:de.
10.	kymmenen.	Kymmenes	— kymmenennen 10:de.
11. Yksi toista (kymmentä).		Yksi toista kymmenes	11:te.
12. Kaksi toista (kymmentä).		Kaksi toista kymmenes	12:te.
16. Kuusi toista (kymmentä).		Kuusi toista kymmenes	13:de.
20. Kaksi kymmentä.		Kaksi kymmenes	— neljännen.

21. Kaksi kymmentä yksi 1. yf:
fi kolmatta (kymmentä). Yksi kolmatta kymmenes 1. en-
simmäinen kolmatta kymmentä.
22. Kaksi kymmentä kaksi 1. kol-
si kolmatta (kymmentä). Kaksi kolmatta kymmenes.
25. Kaksi kymmentä viisi 1. vii-
si kolmatta (kymmentä). Viisi kolmatta kymmenes.
30. Kolmi kymmentä. Kolmi kymmenes—nennen.
31. Kolmi kymmentä yksi 1. yf:
si neljättä (kymmentä). Yksi neljättä kymmenes.
40. Neljä kymmentä. Neljä kymmenes.
41. Neljä kymmentä yksi 1. yf:
si viidettä (kymmentä). Yksi viidettä kymmenes.
50. Viisi kymmentä. Viisi kymmenes.
51. Viisi kymmentä yksi 1. yf:
si kuudetta (kymmentä). Yksi kuudetta kymmenes.
60. Kuusi kymmentä. Kuusi kymmenes.
61. Kuusi kymmentä yksi 1. yf:
si seitsemättä (kymmentä). Yksi seitsemättä kymmenes.
70. Seitsemän kymmentä. Seitsemän kymmenes.
71. Seitsemän kymmentä yksi 1.
yksi kahdeksatta (kymmentä). Yksi kahdeksatta kymmenes.
80. Kahdeksan kymmentä. Kahdeksan kymmenes.
81. Kahdeksan kymmentä yksi 1.
yksi yhdeksättä (kymmentä). Yksi yhdeksättä kymmenes.
90. Yhdeksän kymmentä. Yhdeksän kymmenes.
91. Yhdeksän kymmentä yksi 1.
yksi kymmenettä (kymmentä). Yksi kymmenettä kymmenes.
100. Sata. Sadanes—nnen 100:de.
1000. (Tuhat 1. tuhat) gen. Tuhannes—nennen.
tuhannen.
1000000. Miljona—nan. Miljonas—anneen.

Ann. Räkneorden följa vid böjningen samma regler som substantiva. Sålunda hafva *yksi*, *kaksi*, *viisi*, *kuusi* Inf. Sing. *yhtä*, *kahja*, *wiittä*, *kuutta*, *Essiv. yhtenä*, *kahjena*, *wiitenä*, *kuutena*, o. s. v. *Tuhas* och alla ordinilia på *s* förändra detta *s* i Inf. till *t*, såsom: *tuhatta*, *kolmatta*, *neljatta*, de öfrige kasus bildas ifrån den ursprungliga Nom. och från

Gen. Härvid bör dock märkas, att af de sammansatta talen bland *Cardinalia* böjas blott det första och sista ordet, t. ex. yfji toista fymmen-tä, gen. yshden toista fymmenen, och bland *Ordinalia* blott det sista, t. ex. yfji kolmatta fymmenes, gen. yfji kolmatta fymmenenneen.

Om Pronomen.

§. 34. Pronomina nyttjas dels i stället för Substantiva, dels för att benämna (obekanta) föremål. De äro af 6 slag:

I. *Personliga Pronominer* (Personalia), hvilka brukas om *personer*. Den talande kallas den *första*, den tilltalade den *andra* och föremålet hvarom talas, den *tredje* person.

Första Person. Andra Person. Tredje Pers.

Singularis.

Nom.	Minä (jag)	Sinä (du)	Hän (han, hon).
Gen.	Minu—n (min, mig)	Sinu—n (din, dig)	Häne—n (hans, honom).
Inf.	Minu—a	Sinu—a, o.	Hän—tä.
Essiv.	Minu—na	s. v. lika med minä.	Häne—nä.
Adess.	Minu—lla	—	Häne—llä.
Iness.	Minu—sfa (fa)	—	Häne—sfä (fa).
Abess.	Minu—tä	—	Häne—tä.
Transl.	Minu—fji	—	Häne—fji.
Allat.	Minu—lle	—	Häne—lle (llen).
Illat.	Minu—hun (nuun)	—	Häne—hen (neen)
Ablat.	Minu—lta	—	Häne—lta.
Elat.	Minu—sta	—	Häne—stä.

Pluralis.

Nom.	Me (vi)	Te (J)	He (de).
------	---------	--------	----------

Gen.	Me—ibän (Me—iän) oss, vår	Te—ibän (Te—iän) eder o. s. v. lika med	He—ibän (He— iän) dem, deras, sin.
Inf.	Me—itä	Me.	He—itä.
Essiv.	Me—inä	—	He—inä.
Adess.	Me—illä	—	He—illä.
Iness.	Me—isfä (fä).	—	He—isfä (fä).
Abess.	Me—itä'	—	He—itä'.
Tr.	Me—iffi	—	He—iffi.
Allat.	Me—ille (llen)	—	He—ille (llen).
Illat.	Me—ihin	—	He—ihin.
Ablat.	Me—iltä	—	He—iltä.
Elat.	Me—istä	—	He—istä.

Ann. Några *egande* (possessiva) pronominer, sådana som de Svenska *min, din, sin* etc., har Finskan icke, utan dessa uttryckas antingen med personal suffixer, hvarom nedanföre, eller med Genit. af personliga pronomina.

II. *Demonstrativa* (Utvisande) *Pronomina*.

Singularis.

Nom.	Tänä (den här)	Tuo (den der)	Se (den, det).
Gen.	Tänä—n	Tuo—n	Se—n.
Inf.	Tä—tä	Tuo—ta	Si—tä.
Essiv.	Tä—nä	Tuo—na	Si—nä.
Adess.	Tä—llä	Tuo—lla	Si—llä.
Iness.	Tä—sfä (fä)	Tuo—sfa (fa)	Sii—nä.
Abess.	Tä—tä'	Tuo—ta'	Si—tä'.
Transl.	Tä—ffi	Tuo—ffi	Si—ffi.
Allat.	Tä—lle (llen)	Tuo—lle (llen)	Si—lle (llen).
Illat.	Tä—hän	Tuo—hon	Sii—hen.
Ablat.	Tä—itä	Tuo—ita	Si—itä.
Elat.	Tä—stä	Tuo—sta	Sii—tä.

Pluralis.

Nom.	Nämä—t (de här)	Nuo (nuot) (de der)	Ne (net) (de).
Gen.	Nä—iden (nä—ien)	No—iden (no—ien)	Ni—iden (ni—ien).
Inf.	Nä—itä	No—ita	Ni—itä.
Essiv.	Nä—inä	No—ina	Ni—inä.
Adess.	Nä—illä	No—illa	Ni—illä.
Iness.	Nä—issä (fä)	No—issa (fa)	Ni—issä.
Abess.	Nä—itä'	No—ita'	Ni—itä'.
Transl.	Nä—iffi	No—iffi	Ni—iffi.
Allat.	Nä—ille (llen)	No—ille (llen)	Ni—ille (llen).
Illat.	Nä—ihin	No—ihin	Ni—ihin.
Ablat.	Nä—iltä	No—ilta	Ni—iltä.
Elat.	Nä—istä	No—ista	Ni—istä.
Instr.	Nä—in	No—in	Ni—in.

Anm. Dessa pronomina nyttjas ibland för mera eftertryck i stället för den så kallade *bestämde artikeln* i andra språk, hvilken icke behöfves i Finskan.

III. *Relativt (Hänvisande) Pronomen.**Singularis.**Pluralis.*

Nom.	So (hvilken, hvilket, som)	So—tfa.
Gen.	So—nfa	So—iden (io—ien) (fa).
Inf.	So—ta (fa)	So—ita (fa).
Essiv.	So—na (fa)	So—ina (fa).
Adess.	So—lla (fa)	So—illa (fa).
Iness.	So—ssa (fa)	So—issa (fa).
Abess.	So—ta' (fa)	So—ita' (fa).
Transl.	So—ffi (fa)	So—iffi (fa).
Allat.	So—lle (llen) (fa)	So—ille (llen) (fa).
Illat.	So—hon (fa)	So—ihin (fa).
Ablat.	So—lta (fa)	So—ilta (fa).
Elat.	So—sta (fa)	So—ista (fa).
Instr.	—	So—in.

Anm. Relativt nyttjas stundom äfven Interrogativa *mitä, kuta, fen*. Då *fofa* brukas i stället för *jo fainen* (en hvar), är det oböjligt, t. ex. *jofo ihminen, jofo ihmisen*.

IV. *Interrogativa* (Frågande) *Pronomina*.

Singularis.

Nom.	<i>Kuta</i> (Subst. hvem, hvilken)	<i>Mitä</i> (Adj. hvilken, hvad)	<i>Fen</i> (fenkä) hvilken, hvilket, hvad).
Gen.	<i>Kunka</i>	<i>Mitä</i>	<i>Fenen</i> .
Inf.	<i>Kuta</i>	<i>Mitä</i>	<i>Fetä</i> .
Essiv.	<i>Kuna</i>	<i>Minä</i>	1) <i>Fenenä</i> .
Adess.	<i>Kulla</i>	<i>Millä</i>	2) <i>Fenellä</i> .
Iness.	<i>Kussa</i> (sa)	<i>Missä</i> (sä)	<i>Fenesä</i> (sä).
Abess.	<i>Kuta'</i>	<i>Mitä'</i>	<i>Fetä'</i> .
Transl.	<i>Kuffi</i>	<i>Miffi</i>	3) <i>Fenekfi</i> .
Allat.	<i>Kulle</i> (llen)	<i>Mille</i> (llen)	4) <i>Fenelle</i> (llen).
Illat.	<i>Kuhun</i>	<i>Mihin</i>	5) <i>Feneen</i> .
Ablat.	<i>Kulta</i>	<i>Miltä</i>	6) <i>Feneltä</i> .
Elat.	<i>Kusta</i>	<i>Mistä</i>	7) <i>Fenestä</i> .

⌋ 1) *fenä*, 2) *fellä*, 3) *feffi*, 4) *felle*, 5) *fehnen*, 6) *feltä*, 7) *festä*.

Pluralis.

Nom.	<i>Kutka</i>	<i>Mitkä</i>	<i>Keikä</i> .
Gen.	<i>Kuiden</i> (kuijen, kuitten)	<i>Miden</i> (mijen, mitten)	<i>Keiden</i> (keijän, keitten).
Inf.	<i>Kuita</i>	—	<i>Keitä</i> .
Essiv.	<i>Kuina</i>	—	<i>Keinä</i> .
Adess.	<i>Kulla</i>	—	<i>Keillä</i> .
Iness.	<i>Kussa</i> (sa)	—	<i>Keissä</i> (sä).
Abess.	<i>Kuita'</i>	—	<i>Keitä'</i> .
Transl.	<i>Kuffi</i>	—	<i>Keiffi</i> .
Allat.	<i>Kulle</i> (llen)	—	<i>Keille</i> (llen).
Illat.	<i>Kuhin</i>	—	<i>Keihin</i> .
Ablat.	<i>Kulta</i>	—	<i>Keitä</i> .
Elat.	<i>Kusta</i>	—	<i>Keistä</i> .
Instr.	<i>Kuin</i>	—	—

Anm. 1. Kufa brukas vanligen om personer, mifä om saker. Ken brukas vanligen icke med partikel i nominat.

Anm. 2. Till Interrogativa höra ock kumpi (kumpifa l. kumpainen) hvilkendera af två, kufaan (fan) l. kenfään (fän) månne någon? mifään männe något? Dessa äro sammansatte med enklitiska partikeln faan (fan), fään (fän), hvilken, likasom andra dylika partiklar, vid böjningen blir oförändrad. Likaså äro kufa, mifä, kenfä och Relativum jofa sammansatte af obrukliga fu, mi, fen, jo och enklitiska partikeln fa (fä), hvilken i dessa ord vanligen utelemnas, när ordet sjelft under böjningen blir tvåstafvigt.

V. *Reflexiva Pronomina*, hvilka nyttjas, då ett föremål *verkar på sig sjelft*, äro: itse' (itte') sjelf, stundom minä, sinä, hän etc. med personal-suffixer. Står Itse' i förening med ett nomen, så är det oböjligt, t. ex. Itse' Sumala, Itse' Sunnalan. Annars böjes det och får då personal-suffix. (Se §. 36).

VI. *Obestämda Pronomina.*

Dessa äro: jofu någon, jompikumpi någondera, uti hvilka begge delarne böjas, t. ex. Gen. jon—fun, Inf. jota—futa, Ess. jona—funa, Nom. Pl. jot—fut, Gen. joiden—fuiden, o. s. v., Gen. jomman kumman, Inf. jompaa kumpaa etc.; kufin och mifin hvar och en, jofin hvem som helst, uti hvilka fa, mi, jo deklineras; jofainen hvar och en, muu en annan, muutama någon, pl. muutammat somliga, moni, monifahta mången, kaitfi all, molempi, pl. molemmat begge, sama samma, jemmoinen sådan, tämmöinen sådan här, tuommoinen l. tomnoinen sådan der, m. fl., hvilka böjas som Nomina.

Ann. *Stai*fi har pl. *fai*fet, hvilket dock sällan brukas, utan i dess ställe förekommer *fai*fi.

§. 35. *Personal-Suffixer.*

Personal-suffixerna äro små, oböjliga stafvelser, som fogas till slutet af Nomina och utmärka då ett ägande (possession) d. ä. de stå der i st. för andra språks possessiva pronomina. De äro:

1:a Persons Suffix. 2:a Persons Suffix. 3:e Pers. Suffix.
 S. —ni (min, mitt, mina) —fi (ð) (din, dina) —nsa, nsä (sin,
 P. —mme (vår, våra) —mme (eder, edra) } sitt, sina.)

§. 36. Då Suffix vidfogas ett ord, undergå kasus-ändelserna några små förändringar:

1:o *n* bortkastas, t. ex. *owen*, gen. af *owi*, har *owe*—ni, —fi etc., *fotiin* Illat., af *foti* har *fotii*—ni, —fi, m. m.

2:o *i* förbytes till *e*, t. ex. *owi* har i Nom. *owe*—ni, *fieli* har *fieli*—ni, *tawafsi* (af *tapa* sed) har *tawafse*—ni.

Ann. 1. Hafva ordets stam-konsonanter, undergått förändring, så märkes:

a) att *s*, som i Gen. blifvit ombytt till annan konsonant eller alldeles försvunnit, förvandlas framför nämde *e* till *t*, såsom: *fäsi*, Gen. *fäden*, har i Nom. *fäteni*, *uusi*, gen. *uuden*, har *uuteni*.

b) att i ord på *vokal* Gen. Sing. och Nom. Plur. äro lika med Nom. Sing., t. ex. *pelto*, *pellon*, har *pelteni* i dessa 3 kasus, och att i ord på *konsonant* Nom. Sing. och Nom. Plur. äro lika med Gen. Sing., t. ex. *lampas*, *lampaan*, har *lampaan* i dessa kasus.

Ann. 2. I de öfriga kasus fogas Suffixen omedelbart till kasus-ändelsen, utan att denna undergår någon förändring, t. ex. *owea*, *owena*, *owella*, *owesta* blir *oweani*, *owenani*, o. s. v.

§. 37. Jemte dessa suffixer nyttjas ibland, för mera eftertryck, Gen. af personliga Pronomina minun, finun, hänen, o. s. v.

§. 38. Då Pronomina itse', minä, finä, hän, me, te, he, tagas i reflexiv mening, få de vanligen suffix, t. ex. Gen. Itseni mig sjelf, Inf. Itseäni, Essev. Itsenäni, Adess. Itselläni, Iness. Itsesfäni, Abess. Itsetäni, Transl. Itsekseni, o. s. v.

2. Om Verbum.

§. 39. Ett ord är verbum, då det uttrycker, att ett föremål gör eller lider eller är något, t. ex. poika lufee gossen läser, firja luetaan boken läses, foira hauksuu hunden skäller, lintu on arfa fogeln är skygg.

§. 40. Vid hvarje verbum har man att iakttaga följande omständigheter: *Genus, Modus, Tempus, Numerus, Person* och *Konjugation*.

A. Genus (kön, slag).

§. 41. I anseende till betydelsen delas verbum i två hufvudslag, nemligen: *Verbum Transitivum* och *Intransitivum*.

1. *Verbum Transitivum* uttrycker 1:o att ett föremål verkar på ett annat och kallas då *Verbum Aktivum*, t. ex. poika rakastaa isäänsä sonen älskar sin fader, paimen lyö foiraa herden slår hunden; 2:o att ett föremål emottager verkan af ett annat (är lidande) och kallas då *Verbum Passivum*, t. ex. isä rakastetaan fadren älskas, foira lyöbään hunden slås.

Ann. Om Verbum Aktivum betecknar att föremålet verkar på sig sjelf, så kallas det äfven *Verbum Reflexivum*, t. ex. pesen itseni jag tvättar mig, rafaſtaa itsensä. (Om den Ost-Finskan egna reflexiva formen, se längre fram §. 56, anm. 7).

2. *Verbum Intransitivum* utmärker att ett föremål är uti ett visst *tillstånd*, såsom: Den jag är, men jag går, maffa han sofver. Intransitivum kallas äfven Verbum *Neutrum*.

§. 42. Verba Aktiva och Neutra hafva ett gemensamt böjningssätt, *Aktiv Form*; Passivum böjas på ett eget sätt, *Passiv Form*.

B. *Modus.*

§. 43. Modus betecknar *sättet*, hvarpå en handling sker. Hvarje handling kan framställas på *trefaldigt sätt*, nemligen:

1) *verkligt* och *bestämmt* (modus indikativus) t. ex. rafaſtan jag älskar, waſtaſin jag svarade.

2) *vilkorligt* eller *möjligt* (modus konjunktivus) t. ex. waſtaſin jag skulle svara.

3) *befallande* eller *nödvändigt* (modus imperativus) t. ex. waſtaa' svara du, waſtaffoon svare han.

Dessa tre modi kallas *Modi Finiti* (bestämda modi).

§. 44. Dessutom gifves det andra former af verbum, hvilka bilda öfvergången till andra språk-delar. Dessa äro:

1) *Infinitivus*, som bildar öfvergången till substantivum, emedan den blott *nämner handlingen*,

utan afseende på person, t. ex. *fanon*' säga, sägandet, *mennä'* gå, gåendet.

2) *Nominalis* eller *Gerundium*, som utgöres utaf kasus af Nomina, hvilka äro härledda från verba och begagnas till att beteckna vissa egna verbal-förhållanden, t. ex. *fanoman* säga (af *fanoma* sägen), *fanoma'* ta' utan att säga.

3) *Participium*, som bildar öfvergången till *Adjektivum*, emedan det *namnger en egenskap*, likväl med *tidsbestämning*, t. ex. *fanoma* sägande (nu), *fanottu* sagd (tillförene).

C. *Tempus.*

§. 45. De olika former ett verbum antager för att utmärka olika *tider*, kallas *Tempora*.

Tiden tänkes antingen såsom *närvarande* (presens) *förfluten* (preteritum) eller *tillkommande* (futurum).

Af dessa tre hufvudtempora antager den *förflutna tiden* ännu tvenne bitempora, allt efter som tiden, då en handling fullbordades, tänkes närmare eller längre tillbaka. Således har man antagit 5 särskilda tempora, nemligen:

Närvarande tid { *Presens*, nyttjas om en handling, som *nu* sker: *minä* firjof-tan jag skrifver (nu).

Förfluten tid.

Imperfektum (den nyligen förflutna tiden) nyttjas om en handling, som icke var fullkomligt slutad, då en annan händelse inträffade: *minä firjoitin, kuin sinä tulit, jag skref, då du kom.*

Perfektum (den helt och hållet förflutna tiden) då man vill uttrycka, att en handling har skett, utan afseende på någon annan händelse eller tid: *minä olen firjoittanut, jag har skrivit.*

Plusquamperfektum (den redan längesedan förflutna tiden) brukas om en handling, som var fullkomligt slutad, då en annan händelse inträffade: *olin minun työni lopettanut, kuin sinä tulit, jag hade slutat mitt arbete, då du kom.*

Tillkommande tid { *Futurum*, nyttjas om det, som framdeles skall ske: *olen firjoitawa, jag (varder en skrifvande) skall skriva.*

§. 46. Tempora delas i *enkla* och *sammansatta*.

Enkla tempora äro sådana, der hjälpverb ej behöfves, t. ex. *sanon jag säger, waštasin jag svarade.* Sammansatta äro deremot de öfriga, hvilka bildas genom omskrifning med *verbum ossa' vara*: *olen sanonut, jag har sagt, olin waštannut, jag hade svarat.*

D. Numerus.

§. 47. Den form, som *verbum* antager för att uttrycka *en* person eller *flera*, kallas *Numerus*. Den är, likasom i *Nomen*, tvåfaldig: *Singularis* och *Pluralis*. Hvarje *Numerus* har trenne personer, hvilka betecknas sålunda: Sing. 1. person *minä jag*, 2. pers.

finä du, 3. pers. hän han, hon, Plur. 1. pers. me vi,
2. pers. te J, 3. pers. he de.

Ett Nomen betecknar vanligen 3. person.

E. *Person.*

§. 48. *Person* kallas den form, som verbum antager, för att tillkännagifva, om subjektet är den talande, den tilltalade eller omtalade, d. ä. om subjektet är 1:sta, 2:dra eller 3:dje personen, t. ex. Men jag är, Det du är, Den han är, o. s. v.

F. *Konjugation.*

§. 49. *Konjugation* kallas sammanfattningen af alla de förändringar ett verbum undergår i anseende till Modus, Tempus, Numerus och Person.

Dessa förändringar bestå uti de särskilda böjningsändelser, som sättas till ordstammen af ett verbum.

Böjningsändelserna äro i alla verba nästan de samma, hvarföre man kan antaga *en konjugation* i Finskan.

För att kunna konjugera ett ord, måste man således känna:

- 1) Böjningsändelserna för hvarje tempus.
- 2) Ordstammen till hvilken ändelserna skola fogas.

§. 50. I anseende till stammen äro verba af två slag: *verba pura*, i hvilka stammen uti Infinit. slutas på vokal och *impura*, i hvilka den slutas på konsonant, t. ex. sanoa' säga, stam. sano, mennä' gå, stam. menn.

Den bokstaf, hvarpå ordstammen ändas, kallas verbets *karacters-bokstaf*. Således är karacters-bokstafven i *sanoa'*, *o*; i *mennä'*, *n*.

§. 51. *Infinitivus Presens* och *1:sta person Indikativus Presens* uppgifva den stam, ifrån hvilken de öfriga tempora och personer bildas, och kallas därför verbets *thema*.

§. 52. Vid de öfriga temporas bildande ifrån de ofvan uppgifna, måste man iakttaga, att vokalen *i*, som begynner ändelserna i Imperfekta, har följande verkan på stamvokalen:

1) Af två vokaler, som sammanstöta med *i*, bortfaller den ena. Enstafviga ord bortkasta sin första vokal, t. ex. *wien* jag för, Impf. *wiein* i st. för *wiein*; *syön* j. äter, Impf. *foin*, för *syön*.

2) Uti tvåstafviga stammar, hvilkas första stafvelse har *a* eller *ai* (*ae*) *au* (*ao*), förbytes stamvokalen *a* framför *i* till *o*, t. ex. *falwan* jag skafvar, Impf. *falwo—in*, *jauhan* j. malar, Impf. *jauhoin*. Men går *t* framför stamvokalen, så kastas *a* bort i Impf., t. ex. *maltan* j. styr mig: *maltin*, *autan* j. hjälper: *autin*.

3) Stamvokalerna *e* (uti flerstafviga ord) och *ä* kastas alltid bort; likaså *i* hos Ost-Finnar, hvaremot Vest-Finnarne byta det till *e*, t. ex. *menin* jag går, Impf. *menin*, *elän* j. lefver: *elin*, *fuorin* j. skalar: *fuorin* och *fuorcin*.

§. 53. För öfrigt bildas de öfriga tempora ifrån stamtempora på följande sätt:

*Indikativus.*1. *Presens.*

Ifrån *Presens* 1:sta Pers. formeras de öfriga personerna af *Presens*, med undantag af 3. Pers. Sing. och Plur., som i verba pura formeras ifrån *Infinit.*, t. ex. tulla' komma, pres. tulen, tulet, tulee, Pl. tulemme, tulette, tulewat, men fulfea' resa, pres. fuljen, fuljet, fulfee, fuljemme, fuljette, fulfewat.

Anm. 3. Pers. Sing. fördubblar den korta stamvokalen. En lång stamvokal blir oförändrad, t. ex. lupaän blir lupaa, syön blir syö.

2. *Imperfektum*

bildas af *Presens* i alla verba impura äfvensom de pura, hvilka förbyta sin stamvokal *a* till *o* (§. 52. 2) eller antaga i Imperf. ett *s* såsom ersättning för ett *i* i *Presens* förmildradt eller bortfallet *t* (se straxt nedanføre), t. ex. mennä' gå, menen, Impf. menin, menit, meni, Pl. menimme, menitte, meniwat; antaa' gifva, annan, Impf. annoin, —it, —i, —iwat; huutaa' ropa, huudan, Impf. huusin, huusit, huusi, huusiwat. I andra verba pura deremot bildas 3. person Sing. och Plur. af *Infinit.*, t. ex. polttaa' bränna, poltan, Impf. poltin, poltit, poltti, Pl. poltimme, poltितte, poltiwat; fulfea', fuljen, Impf. fuljin, fuljit, fulfi, Pl. fuljimme; fuljitte, fulfiwat.

Många verba pura hafvä, utom den regelbundna formen i Imperf., en annan i skrift brukligare form på *sin*. Detta är händelsen med verba på *tua'* (*tüü'*),

i hvilka Infinit. *t* öfvergått till annan konsonant i Presens, t. ex. huutaa' ropa, huudan, Impf. huudin och huufin, kaataa' stjelpa, kaadan: kaadin och kaafin; löytää' finna, löydän: löydin och löyfin; tietää' veta, tiedän: tiedin och tiefin. Denna form på *sin* antaga äfven verba impura på *ta'* (*tü'*), hvilkas Presens genom uteslutande af detta *t* blifvit förkortadt, t. ex. waštata' svara, waštaan, Impf. waštafin; luwata' lofva, lupaän, Impf. lupafin; firotä' svärja, firoom: firosin; haljeta' bresta, halkeen: halkefin; herätä' vakna, herään: heräfin, hvarvid Presens långa stavvokal förkortas framför *sin*. Deremot bilda de verba på *ta'*, uti hvilka Presens har lika många stafvelser som Infinit., sitt Imperfekt. regelbundet, t. ex. wapišta' darra, wapifin, Impf. wapišin; parata' blifva bättre, paranen: paranin.

Konjunktivus.

1. Presens

formerar i alla slags verber ifrån *Infinit.* Med afseende å impura *da'* och *ta'* har man dock att märka, att Presens' ändelsernas begynnelse-bokstaf *n* icke kan stå tillsammans med *d* och *t*, hvarföre *d* alltid bortkastas, t. ex. faada' få, Konj. Pres. faanen; tehä' göra: tehnen; *t* bortkastas, emedan två konsonanter icke kunna sluta en stafvelse (§. 11), t. ex. juosta' springa, juosnen; i annat fall öfvergår det till *n*, t. ex. luwata', konj. luwannen.

2. Imperfektum

härledes i verba impura från *Presens*, men i verba

pura från *Infinit.* Imperfektets begynnelse-bokstaf, vokalen *i*, har den verkan, att stamvokalen *e* bortkastas och långt *a* förkortas, t. ex. mennä', Pr. menen, Impf. meniſin, meniſt, meniſi, o. s. v., luvata', lupaän, Impf. lupaiſin, fulſea', fuljen, Impf. fulkiſin. Stamvokalen *i* kastas bort hos Ost-Finnar, hos Vest-Finnar förbytes den till *e*, såsom: fuoria' skala, Pr. fuorin, Impf. fuoiſin och fuoreiſin.

Imperativus.

2 Pers. Sing. har *Presens'* stam utan någon ändelse. Tredje Pers. Sing. och alla i Plur. härledas i alla verber från *Infinit.*, t. ex. fulſea', fuljen, Imp. fuljeh, fulfe—foon, Pl. fulfe—ſaamme, o. s. v. Ändelsernas begynnelsebokstaf *k* gör, att i verba på *da'* och *ta'* *d* bortkastas, och likaså *t*, emedan två konsonanter icke sluta en stafvelse (§. 11.), t. ex. ſaada', Imp. 3. ſaafoon; juoſta', Imp. juoſfoon.

Nominalis (Gerundium)

härledes i verba impura ifrån *Presens*, t. ex. luvata', lupaän, Nominal. lupaman, men i verba *pura* från *Infinit.*, t. ex. fulſea', fuljen, Nomin. fulfeman.

Supinum,

som egentligen är Inf. kasus af Perf. Part. Passiv., ändas på *ttua* och formeras på samma sätt som Passivum (se nedanføre).

Participium Presens

härledes i verba impura från *Presens*, t. ex. juoſta',

Pr. juoksen, Part. juoksena, men i verba pura från *Infinit.*, t. ex. fulkea', fuljen, Part. fulkena.

Particip. Preteritum

bildas i alla slags verba af *Infinit.*, t. ex. sanoa' säga, Part. sanonut; polttaa' bränna, Part. polttanut. I afseende å ändelsens begynnelsebokstaf *n* gäller här samma regel, som i Konj. Pres., således har saada': saanut, juosta': juosnut.

Passivum

härledes i alla sina enkla former från *Infinit.* i verba impura, hvarvid passiva ändelsernas gemensamma begynnelse-bokstaf *t* försvinner (af dubbla *tt* blir det ena qvar enl. §. 11), t. ex. tulla', Pass. Pres. tullaan, ej tulltaan, Impf. tulliin, och för att undvika 2 konsonanters sammanträffande i slutet af stafvelsen tulliin. Vidare bortkastas *d* framför de böjningar, som af *tt* hafva *det ena* qvar, t. ex. tehä', Pass. Pres. tehään, Impf. tehtiin, icke tehdiin, Part. tehty, icke tehdy. I verba pura deremot bildas Passivum af Presens, hvarvid stavvokalen *a* (ü) förbytes till *e*, t. ex. poltan, Pass. poltetaan, Impf. poltettiin; fääntää vända, Pres. fäännän, Pass. fäännetään.

§. 54. De öfriga temporä, Perfekta, Plusquamperfecta och Futura, bildas genom omskrifning medelst *hjälpverbum* ossa' vara. Detta konjugeras sålunda:

*Indikativus.**Konjunktivus.**Presens.*

Sing. Slen jag är	Lienen jag må (tör) vara
Slet du är	Lienet då må (tör) vara
Sn han är.	Lience han må vara.
Plur. Slemme vi äro	Lienemme vi må vara
Slette J ären	Lienette J mån —
Swat de äro.	Lienewåt de må —

Imperfektum.

S. Slin jag var	Slin jag skulle (måtte) vara
Slit du var	Slit du skulle vara
Sli han var.	Sli han skulle vara.
Pl. Slimme vi voro	Slimme vi skulle vara
Slitte J voren	Slitte J skullen —
Sliwat de voro.	Sliwat de skulle —

Perfektum.

S. Slen ossut jag har va- rit	Lienen ossut jag tör hafva varit etc.
Slet ossut du har va- rit, o. s. v.	
Pl. Slemme osseet vi ha	Lienemme osseet vi töra haf- va varit etc.
varit, o. s. v.	

Plusquamperfektum.

S. Slin ossut jag hade	Slin ossut jag skulle haf- va varit etc.
varit etc.	va varit etc.
Pl. Slimme osseet vi ha-	Slinnemme osseet vi skulle haf- va varit etc.
de varit etc.	va varit etc.

Futurum.

- S. Slen olewa jag skall Lienen olewa jag tör var-
vara etc. da etc.
- Pl. Slemme olewat vi sko- Lienenme olewat vi töra var-
la vara etc. da etc.

*Imperativus.**Presens.*

- S. Sle' var du! Pl. Sifaamme varom!
Olfoon vare han! Sifaat varen!
Sifoot vare de!

Perfectum.

- S. Sle' ossut hafve du Pl. Sifaamme olleet måge
varit! vi hafva varit! etc.
- Sifoon ossut hafve han
varit!

Futurum.

- S. Sle' olewa varde de Pl. Sifaamme olewat varde
varande! etc. vi varande!

Infinitivus.

- Presens.* Inf. Slla' (att) vara.
+ *) Iness. Slesfa under varandet.
Transl. Sllasse—ni, —fi etc. för att jag etc.
må skulle vara.
Instr. Sslen medelst att vara.

*) Tecknet + utmärker de kasus af Infinit. och Nomina-
lis, hvilka äfven nyttjas med suffixer.

Nominalis.

- + Gen. Meman vara.
 + Adess. Memassa med att vara.
 Iness. Memassa i att vara.
 + Abess. Memata' utan att vara.
 Illat. Memaan till att vara.
 + Ablat. Memalta efter att vara.
 + Elat. Memasta ifrån att vara.

Supinum.

- + Inf. Oltua efter att hafva varit.

*Participium.**Presens.*

Memä, an, varande.
 Diminut. Memäinen var-
 dande.

Preteritum.

Ollut, Gen. olleen varit.

Passivum.

(Impersonaliter)

*Indikativus.**Konjunktivus.**Presens.*

Ollaan man är.

Oietänee, —een, man tör va-
 ra. Regelb. Oltanee.

Imperfektum.

Oltiin man var.

Oltaiſi, —iin man skullo
 vara.

Perfektum.

On oltu man har varit. Lienee oltu man tör hafva varit.

Plusquamperfektum.

Oli oltu man hade varit. Olisti oltu man skulle hafva varit.

*Imperativus.**Presens.*

Oltatoon man vare!

Perfektum.

Oltsoon oltu man må hafva varit.

Infinitivus.

(Presens. Inf. Oltaa' att man är.)

Iness. Oltaißa under det man är.

Nominalis.

Gen. Oltaman att man är.

*Participium.**Presens.*

Oltawa som man bör vara.

Preteritum.

Oltu, gen. oltun, som man varit.

Anm. De sammansatta Futura af Olla' äro föga brukliga.

§. 55. Enligt ofvan gifna regler konjugeras således ett verbum på följande sätt:

Indikativus.

Konjunktivus.

Presens.	S. —n Polta—n jag —t Polta—t du —*) Poltta—a han	} bränner. bränna.	S. —nen Poltta—nen jag —net Poltta—net du —nee Poltta—nee han	} nu (tän) om bränna brände
	Pl. —mme Polta—mme vi —tte Polta—tte J —wat Poltta—wat de		Pl. —nemme Polta—nem- me vi —nette Poltta—nette J —newat Poltta—newat de	
Imperfektum.	S. —in Poltt—in jag —it Poltt—it du —i Poltt—i han	} brände.	S. —isän Poltta—isän jag —isit Poltta—isit du —isä Poltta—isä han	} ständ bränna brände
	Pl. —imme Poltt—imme vi —itte Poltt—itte J —iwat Poltt—iwat de		Pl. —isimme Poltta—isim- me vi —isitte Poltta—isitte J —isiwat Poltta—isiwat de	
Per- sektum	S. Dlen ic. Polttanut jag har bränt.	S. Lienen ic. Polttanut jag tör hafva bränt	S. Dlin ic. Polttanut jag ha- de bränt.	S. Lisiän ic. Polttanut jag skulle hafva bränt
	Pl. Dlemme ic. Polttaneet.	Pl. Lienemme ic. Polttaneet.	Pl. Dlimme ic. Polttaneet.	Pl. Dlisiänme ic. Polttaneet.
Plusquam- perfektum.	S. Dlin ic. Polttanut jag ha- de bränt.	S. Lisiän ic. Polttanut jag skulle hafva bränt	S. Dlin ic. Polttanut jag ha- de bränt.	S. Lisiän ic. Polttanut jag skulle hafva bränt
	Pl. Dlimme ic. Polttaneet.	Pl. Dlisiänme ic. Polttaneet.	Pl. Dlimme ic. Polttaneet.	Pl. Dlisiänme ic. Polttaneet.
Futu- rum.	S. Dlen ic. Polttawa jag ska bränna.	S. Lienen ic. Polttawa jag tör hafva bränt	S. Dlen ic. Polttawa jag ska bränna.	S. Lienen ic. Polttawa jag tör hafva bränt
	Pl. Dlemme ic. Polttawat.	Pl. Lienemme Polttawat.	Pl. Dlen ic. Polttawa jag ska bränna.	Pl. Lienemme Polttawat.
Supinum.		Nominalis		
† Inf. —ttua Polte— ttua efter att haf- va bränt.		† Gen. —man Poltta—man bränna, † Adess. —malla Poltta—malla medelst att Iness. —massa Poltta—massa i att brän- † Abess. —mata' Poltta—mata' utan att		

*) Se §. 53. Pres. Ind. Ann.

**) Se §. 53. Imperat.

vum.

Polttan bränna.

*Imperativus.**Infinitivus.**Participium.*

<p>S. —**) 2 Poltta' bränn! —foon 3 Poltta—foon bränne han!</p> <p>Pl. —faamme 1 Poltta— faamme brännom! —faat 2 Poltta—faat brännen! —foot 3 Poltta—foot bränne de!</p>	<p>—a' Poltta—a' att brän- na. + <i>Iness.</i> Poltta—isä un- der brännandet. <i>Transl.</i> Polttaakse —ni, —si för att jag, du etc. mä bränna. <i>Inst.</i> Poltta—in med att bränna.</p>	<p>—wa Poltta— wa, gen. — wan, brän- nande.</p>
<p>S. 2 Ole' ic. Polttanut du mä hafva bränt.</p> <p>Pl. Olfaamme Polttaneet ic.</p>	<p>Olla' Polttanut att haf- va bränt.</p>	<p>—nut Poltta—nut g. Poltta—neen som har bränt.</p>
<p>S. 2 Ole' ic. Polttawa var- de du en brännande</p> <p>Pl. Olfaamme ic. Polttawat.</p>	<p>Olla' Polttawa att sko- la bränna.</p>	

eller *Gerundium.*

Allat. —malle Poltta—malle för att bränna,
bränna, Illat. —maan Poltta—maan till att bränna,
na, † Ablat. —malta Poltta—malta efter brännandet,
bränna, † Elat. —mästa Poltta—mästa ifrån att bränna.

Indikativus.

Konjunktivus.

Presens.	S. —taan Minä (Sinä och Hän, Me, Te, He). Pl. Polte—taan jag, du etc. brännes. Impers. Polte—taan det brännes, man bränner.	S. —ttaneen Minä (Sinä och Hän, Me, Te, He). Pl. Polte—ttaneen jag etc. mä brännas. Impers. Polte—ttaneen man mä bränna.
Imper-sektum.	S. —ttiin Minä (Sinä ic.) och Polte—ttiin jag, du etc. brändes. Impers. Poltettiin man brände	S. —ttaisiin Minä (Sinä ic.) och Polte—ttaisiin jag, du etc. skulle brännas. Imp. Polte—ttaisiin man skulle bränna.
Per-sektum.	S. Olen ic. Poltettu jag har blifvit bränd. Pl. Olemme ic. Poltetut.	S. Olenen ic. Poltettu jag tör hafva blifvit bränd. Pl. Olemme ic. Poltetut.
Plusquam-perfektum.	S. Olin ic. Poltettu jag hade blifvit bränd Pl. Olimme ic. Poltetut.	S. Olsin ic. Poltettu jag skulle hafva blifvit bränd Pl. Olsimme ic. Poltetut.
Futurum.	S. Olen ic. Poltettava jag skall brännas. Pl. Olemme ic. Poltettavat.	S. Olenen ic. Poltettava jag tör hafva blifvit bränd. Pl. Olemme ic. Poltettavat.

Nominalis

† Gen. —ttaman Polte-
Illat. —ttamaan Polte-

Öfningsexempel: Sanoa', on, säga; Kysyä', kysyn fråga; gömma; Kuoria', rin, skala; Vastata', ståan, svara; kkaan, hugga; Luea', lujen, läsa; Ottaa', otan, taga;

sivum.

*Imperativus.**Infinitivus.**Participium.*

-ttafoon Polte—ttafoon han må brännas, man må bränna.	-ttaa' Polte—ttaa' att brännas † Iness. Polte—taisja un- der det någon, något brännes. Transl. Polte—ttaafse—ni ic. för att jag må brän- nas.	-ttawa Polte— ttawa den som brännes.
S. Ole' ic. Poltettu du må hafva blifvit bränd etc. Pl. Olkaamme ic. Poltetut.	Olla' Poltettu hafva blif- vit bränd.	-ttu Polte— ttu, gen. Polte— -tun bränd.
S. Ole' ic. Poltettawa var- de du bränd. Pl. Olkaamme ic. Poltetta- wat.	Olla' Poltettawa skola brännas.	

l. Gerundium.

ttaman brännas.
ttamaan till att brännas.

Riisua', un, afkläda; Laulaa', lan, sjunga; Kätkä', fen,
Kirota', firoon, svärja; Luvata', lupaan, lofva; Hafata',
Antaa', annan, gifva.

§. 56. *Anmärkningar.*

1. I Bibelfinskan och en del dialekter nyttjas i stället för Pl. ändelserna *mme, tte: mma, tta*, såsom: *fanomma, fanotta*, för *fanomme, fanotte*; likaså brukas i stället för Pl. 3. pers. *vat (vüt)*, Sing. 2. persons form, såsom: *he tulit de kommo*, i st. för *he tuliwat*, *he menit de gingo*, för *he meniwät*.

2. Indikat. och Konjunkt. Presens får i Ost-Finskan ofta ett vidhängdt *pi* eller *vi*, t. ex. *tuleepi han kommer*, *firoowi han svär*.

3. I Imperat. Sing. 2. pers. förbytes ofta aspiration till *s* (2 persons suffix), hvarigenom betydelsen blir mera förtrolig, t. ex. *fanos, tules*, säg, kom (kära du!)

4. Verberna *Näen jag ser* och *Teen jag gör*, hafva uti Infinit. *nähdä'* och *tehdä'* (*nähä'*, *tehä'*) i st. för *näfeä'*, *tefeä'*, hvaraf stammarna *näfe*, *tefe* förekomma i 3. personerna af Presens och Imperf. Indikat., hela Imperf. Konj., Nominalis och Part. Presens, t. ex. *näfee*, *näfiwät*, etc.

5. Passivum brukas oftast impersonaliter och försvenskas då såsom Aktivum med tillhjälp af ordet *man*, t. ex. *fanotaan man säger* (det säges), *fysyrään man frågar* (det frågas).

6. Vid de sammansatta tempora nyttjas i Ost-Finskan i stället för Nominat. af verbets Particip. Perfekt alltid Essiv. på *unna*, *ynnä*, t. ex. *olen polttanunna*, sammandrag. *polttanna*, i st. för *olen polttanut*,

oleinne sanonunna, sammandr. sanonna i st. för oleinne sanoneet.

7. Ett verbum reflexivum med samma ändelser som Aktivum, bildas i Ost-Finskan genom inskjutandet af ett *i* framför ändelsen, hvarvid flere vokalers sammanstötande undvikes, dels genom vokals bortkastning, dels genom konsonant-inskjutning, äfvensom 3 pers. Sing. Pres. och Imperf. får vidhängdt *i*hen eller *itse*, bildadt af *itse'*, *ihte*, *ihe* sjelf, t. ex. *poltain*, *poltait*, *polttaifse*, *poltainme*, Impf. *poltiin*, *poltiit*, *polttiifse*, o. s. v.

8. Många verba impura, hvilka i Pres. Indik. hafva blott en stafvelse med lång vokal eller diftong, antaga i Pres. Part. Aktivi *pa* jemte *va*, den förra mest bruklig i Ost-Finskan, såsom: *saan* jag får, Part. *saapa* och *saawa*; *juon* jag dricker, Part. *jupa* och *juowa*. Likaså: *jään* jag blir qvar, *luon* jag skapar, *suon* jag unnar, *tuon* jag hemtar, *lyön* jag slår, *myön* jag säljer, *syön* jag äter, *wien* jag för; *fäyn* jag går, har i Part. *fäppä*, och förbyter dessutom sitt *y* framför ändelserna i Imperfekta Aktivi till *v*, således: *fäwin*, *fäwifin*. Andra enstafviga ord hafva i Part. *va*.

Konjugation med nekningsordet ei (icke).

§. 57. Med förnekningsordet *ei* böjas verba sålunda, att personal-ändelsen bortlemnas ifrån verbet och lägges till förnekningsordet. Härvid bör märkas, att Imperf. Indikat. aldrig nyttjas med förnekningsord, utan

i dess ställe användes \square Perfekt. Participii. Sålunda blir af fanoa':

*Indikativus.**Konjunktivus.**Presens.*

S.	En	fano' jag		En fanone'	tör
	Et	— du	säger	—	—
	Ei (hän)	— han	icke.	—	—
Pl.	Emme	— vi		—	—
	Ette	— J		—	—
	Eiwät	— de		—	—

tör icke säga.

Imperfektum.

S.	En	fanonut jag		En fanoifi	skulle
	Et	— han	sade	—	—
	Ei (hän)	— du	icke.	—	—
Pl.	Emme	fanoneet vi		—	—
	Ette	— J		—	—
	Eiwät	— de		—	—

skulle icke sa.

Perfektum.

S.	En, Et, Ei	Dle' sa- nonut jag har icke sagt.	En, Et, Ei	Liene' fano- nut jag tör icke hafva sagt.
Pl.	Emme, Ette, Eiwät	Dle' fanoneet.	Emme, Ette, Eiwät	Liene' fanoneet.

Plusquamperfektum.

S.	En, Et, Ei	Dlut sa- nonut jag hade icke sagt.	En, etc.	Dlifi fanonut jag skulle icke hafva sagt.
Pl.	Emme etc.	Dlleet sa- noneet.	Emme, etc.	Dlifi fanoneet.

Futurum.

S.	En etc.	Dle' fanowa jag skall icke säga.
Pl.	Emme etc.	Dle' fanowat.

Imperativus.

Sing.	Plur.
2. <i>Älä sano' säg icke!</i>	1. <i>Älkäämme sano.</i>
2. <i>Älävös sano du må icke säga!</i>	2. <i>Älkää't sano.</i>
3. <i>Älföön sano låte han bli att säga!</i>	3. <i>Älfööt sano.</i>

Anm. 1. Framför Infinit. åstadkommer nekningssordet ingen förändring, utan står der blott såsom partikel.

Anm. 2. På samma sätt som Aktivum, konjugeras äfven Passivum med förnekningssordet, t. ex. *En sanotta' jag säges icke, et sanotta', emme sanotta'* etc., men brukas sällan. Oftare nyttjas passivum impersonelt, hvarvid dess långa slutstafvelser sammandragas, t. ex. Pres. *Ei minua (finua, häntä, meitä, teitä), sanota' jag, (du etc.) säges icke, Impf. Ei minua etc. sanotta' jag sades icke, konj. Pres. Ei minua etc. sanottane' jag tör icke sägas, Impf. Ei minua etc. sanottaisi jag skulle icke sägas, Imperat. Älföön minua etc. sanottafo jag bör icke sägas, o. s. v.*

Impersonala och Defektiva Verber.

§. 58. Egentligen *Impersonalia*, som endast kunna brukas i 3 pers. sing., finnas icke i Finskan, men likväl kunna vissa verber i en viss egen betydelse nyttjas impersonelt, d. ä. i 3 pers. sing. utan subjekt, hvarvid det egentliga subjektet vanligen sättes i Genit. Sådana äro: *pitää' skola, böra, måste, täytyä' böra, tulla' tillkomma, böra, felwata' duga, sopia' passa, auttaa' hjälpa, tarwita behöfva, m. fl., t. ex. finnum pitää du skall, bör, ei minun sowi, det passar sig icke för mig.*

Härtill sluta sig några andra, som stundom utan subjekt nyttjas i sing. 3 pers. med Infinit. kasus, såsom: *minua unettaa* jag är sömnig, — *janottaa* — törstig, — *kuoittaa* det äcklar mig, — *wapiistaa* jag bäfvar, *sataa* det regnar, m. fl.

§. 59. Till Defektiver, d. ä. sådana verber, som ej kunna fullständigt konjugeras, höra egentligen:

1) Presens Lien genom alla personer, konj. Lienen, Pass. Sietäneen, hvilka nyttjas i st. för Presentia konj. af *Olla*'.

2) Imperat. Sing. 2. *sej* tag, *se der*, Pl. 2. *sejää*t sen der, tagen, nyttjas merendels i föraktlig mening.

3. Partiklar.

I. *Adverbier.*

§. 60. Dessa fogas till Adjektiva och Verba, för att närmare bestämma dem till deras beskaffenhet och storlek. De äro af två slag:

A. *Separabla Adverbier.*

§. 61. Af dessa äro några *Primitiva* (ursprungliga), såsom: *jo* redan, *nyt nu*, *koška* när, *kohta*, *heti*, *straxt*, *wielä* ännu, *ehkä* kanske, *sifisofi* blindvis, hvilka alla äro *oböjliga*. De flesta deremot äro *Derivativa* (härledda) ifrån a) *Nomina* eller b) *Pronomina*.

a) De från *Nomina* härledda lyktas merendels på *in*, *sti*, *ten* (*ti*) och *ttain* (*ttäin*), såsom: *formin* med fingrarna, *hywin*, *hywästi* väl, *wisaaesti* klokt, *wisligen*, *samatén*, *samati* likaledes, *enimitén*, *enimittäin* mesten-

dels, ofittain dels; eller ock utgöra de kasus af Nomina, såsom: paljon mycket, wåhån litet, fyllä nog, alwan, liian, juuri alldeles, alltför, näpisti knappt, fatala hemligen, julki offentligen, auki öppet, fiinni fast, tillslutet, tyyni noga, alas, alhaalle ner, alhaalla nere, alhaalta nerifrån, ylös, ylhäälle upp, ylhäällä uppe, ylhäältä uppifrån, ulos ut, ulkona ute, ulkoa utifrån, sisälle, sisään in, sisällä inne, sisältä inifrån, fotona hemma, fotoa hemifrån, fotiin hem, eilen, eiläin i går, tänäpäpä i dag, huomenna i morgon, jokavuosi årligen, jokapäivä dagligen, m. fl.

Anm. De från Adjektiva och Participia härledda Adverbier kunna merendels kompareras, såsom: paljon mycket, enämmin mera, enemmän mest, hyvin väl, paremmin bättre, parhain bäst, iloisesti gladeligen, iloisemmaasti gladare, iloistummaasti gladast, foreaasti vackert, foreammaasti, foreimmästi.

b) Ifrån Pronomina härledda adverbier äro intet annat än vissa kasus af pronomina, t. ex. kukaan (ka), kukaan, hvart, kussa hvar, kusta hvarifrån, minin (kä), minne hvart, missä hvar, mistä hvarifrån; tähän, tänne hit, tässä, täällä här, tästä, täältä härifrån; sihen, sinne dit, sinä, siellä der, siitä, sieltä derifrån; tuohon, tuonne dit bort, tuossa, tuolla der borta, tuosta, tuolta der borta ifrån; johon, jonne, jonneka dit som, jossa der som, josta derifrån som; johon kukaan, jonne kukaan någonstädes till, jossa kussa någonstädes, josta kusta någonstädes ifrån; mitä, miksi, miksiä minäkätähdän hvarföre? mitenkä huruledes? kuinka huru?

näin så här, niin så, sålunda, noin så der, kuin som, an, niinkuin såsom, m. fl.

B. *Anhangs-Adverbier.*

§. 62. Dessa äro: —fo, —fö männ? —han, —hän ju, dock; —pa, —pä ju; —faan, —fään eller —fan, —fän, i nekande talesätt, heller, engång, ens; —fin äfven, t. ex. tuletfo kommer du? menetfö går du? minäfö männ jag? sanothan du säger ju, niinhän minä sanoin så sade ju jag, en minäfään icke ens jag, ei saanaaan icke ett ord heller, minäfin äfven jag, firfosafin också i kyrkan.

Ann. När —fo (—fö), —pa (—pä) fogas till ord, som slutas på *t* eller *h*, så förbytas denna konsonant oftast till Partikelns initial-bokstaf *k* eller *p*, t. ex. sanoppa för sanotpa, tuletfo för tuletfo. Stundom hänges efter dessa Partiklar ett *s*, för att förstärka dem, t. ex. tuletfos kommer du visst? me neppäs gå då.

II. *Prepositioner.*

§. 63. Prepositioner kallas sådana Partiklar, som alltid åtföljas af ett Nomen, stäldt i viss kasus, och visa i hvad förhållande detta Nomen står till andra föremål i meningen. De delas uti flere klasser:

1) Sådana, som regera *Genitivus*, på frågan:

a) *Hvart?* *Alle'*, *ala'* under, edelle, eteen framför, jälleen efter, enligt, kanssa tillika med, keeskelle midtuti, luoksi (Sav. luokse) hos, muksaan Sav. med, oheeseen invid, perään efter, päälle ofvanpå, fiaan i stället för, sivulle åt sidan, sisälle, sisään inuti, tafa, taa' bakom,

tyfö l. tywö nära intill, tähden för — skull, waštaan emot, wuoffi för — skull, wäliin emellan, ympäri, ympäriille omkring;

b) *Hvarest?* Alla under, edellä, edessä framföre, jäljellä, jäljessä ester, kanésa (Sav. keralla) med, keskellä midt uti, luona hos, myötä (Sav. muassa) i följe med, oheessa, oheella vid, puolella, puolessa för, perässä, perällä bakefter, päällä på, sisällä, sisässä inuti, sivulla bredvid, takana bakom, tyfönä hos, välillä, välissä emellan, ympärillä omkring;

c) *Hvarifrån:* Alla underifrån, edeltä, edestä framifrån, jäljeltä, jäljestä bakifrån, keskeltä midtifrån, luota nära ifrån, perältä, perästä bakifrån, päältä ofvanifrån, sisältä, sisästä inifrån, sivulta från sidan, takaa bakifrån, tyföö nära ifrån, välistä emellan;

d) *Hvarigenom:* Matse under, editse, edite framföre, kautta igenom, keskitse, keskite emellan, läpitse, läpi igenom, ohitse, ohi förbi, poikki tvärsöfver, päitse, päiten förbi ändan, päällitse, päällite öfver, siwuitse, siwuite förbi, taitse, taite bakom, wieritse, wierite tätt förbi, wälitse, wälite emellan, ylitse, yli, ylite öfver, ympäri omkring.

Ann. De flesta af dessa prepositioner brukas äfven i förening med personal-suffixer, t. ex. alleni under mig, edessäsi framför dig, kansamme med oss.

2) Prepositioner, som fordra *Infinit. kasus:* Ennen före (till tiden), kohden (Sav. kohti) emot, till mötes, kohtaan emot (vän), liifi, liellä nära till, myöden

(Sav. myöten) långsmed, poiffipuolin tvärsölver, waſtan, waſten (Sav. warten) för — skull.

3) Preposit., som fordra *Abessivus*: *S*lman utan, *paitſi* (Sav. *pait* l. *paete*) utan.

4) Preposit. med *Illativus*, på frågan *Hvart*: *Käſin*, *päin* åt, mot, *perin*, *takaperin* bakvändt åt, *ſyrjin* sidvärts åt, *nenin* med näsan åt.

5) Prepositioner, som regera *Allativus* och *Illativus* på frågan *hvarthän?* *Inessivus* och *Adessivus* på frågan *hvarest?* samt *Elativus* och *Ablativus* på frågan *hvarifrån?*

*A*ſti, *ſaaffa*, *ſaaten* l. *ſaaden*, ända, t. ex. *firffolle aſti* ända till, *firffoon aſti* ända i kyrkan; *firffoſſa aſti* ända uti, *firffolla aſti* ända vid kyrkan; *firffoſta aſti* ända ur, *firffolta aſti* ända ifrån kyrkan.

Anm. De Prepositioner, som regera Genit., ställas of-tare efter, de öfriga oftare framför sin kasus.

III. Konjunktiones.

§. 64. Dessa brukas för att sammanbinda ord och meningar med hvarandra. De förnämsta äro:

*S*a och, *myäs* äfven, *niin myös* såsom ock, *niin* — — *kuin* så — — *som*, *ſeä* — — *että* både — — och, *ei* — — *eikä* icke — — *ej heller*, *eli'*, *eliffä*, *wai*, *tai'*, *taif'* *fa* eller, *tai'* — — *taiffa* antingen — — eller, *enkä* — — *että* hvarken — — *ej heller*, *jos* om, *jos waan* om endast, *josci*, *jollei* om icke, *ſillä ty*, *koſſa* emedan, *että*, *jotta* att, på det, *mutta*, *mut*, *waan* men, utan, *ehkä*, *waiſſa* ehuruval, *kuitenkin*, *kumminkin*, *yhtähywin* lik-

väl, kyllä nogsaamt, tosin, toitta sannerligen, niimitäin
nemligen, niin kuin såsom, liksom, siis alltså, sentähden
derföre, sitten sedan, vielä ännu, m. fl.

§. 65. Till *Anhangs-konjunktioner* hör ibland
andra —*fa*, —*fä* och, *heller*, *hvarken* — — *ej heller*
(brukas i nekande talesätt), såsom: *lupasi*, *eikä antanut*,
han lofvade och gaf icke; *etkä sinä*, *eikä hän*, *hvarken*
du eller han.

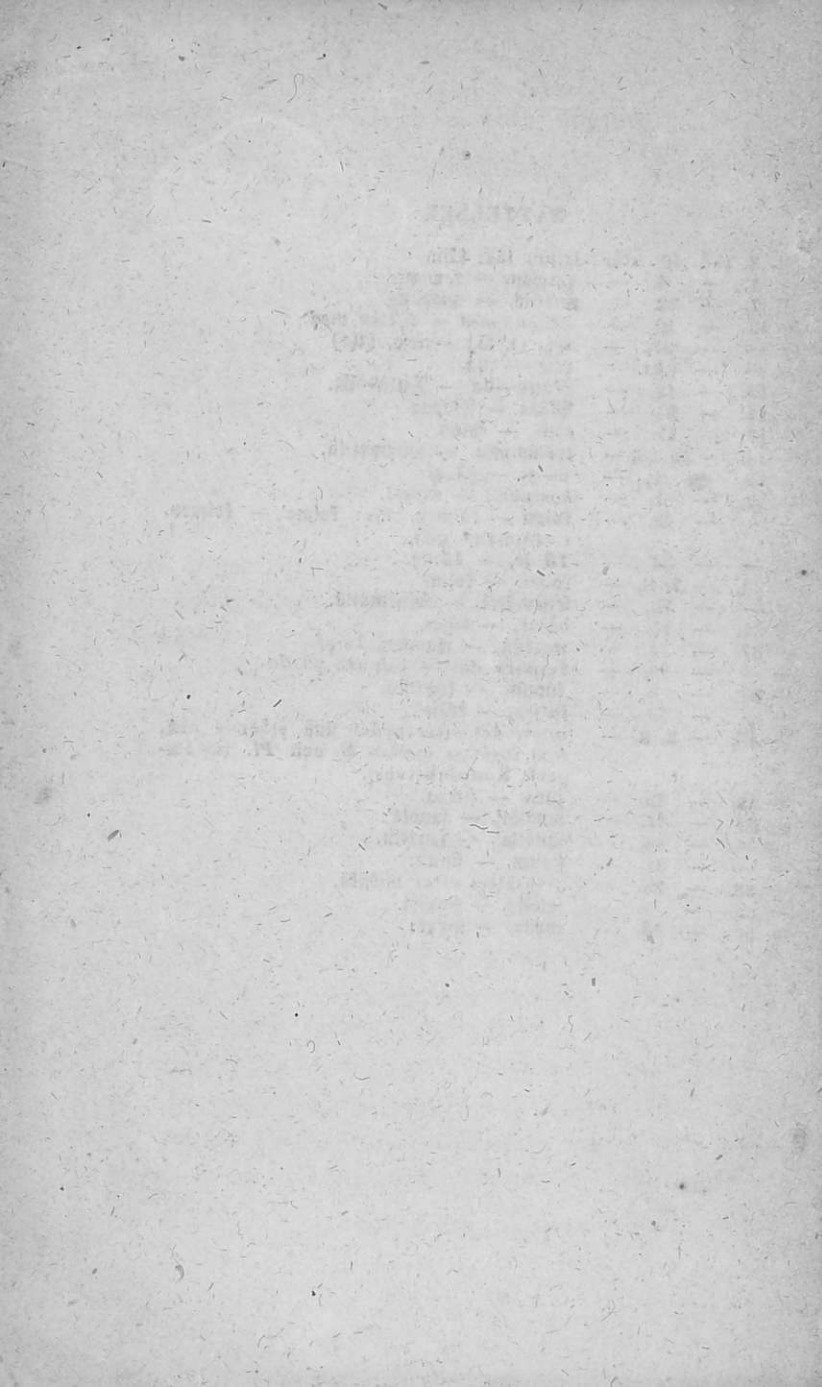
IV. *Interjektioner.*

§. 66. Dessa äro utrop, förorsakade af känslan,
såsom af *glädje*: *ahaa*, *ahah*, *hei*; *löje*: *haha*, *hihi*,
hoho; *sorg*: *moi*, *woiwoi*, *ai*, *aiai*, *oi*; *missnöje*: *oi*,
oioi, *ui*; *fråga*: *häh*, *no*; *tillrop*: *hoi*, *hui*; *uppmärk-*
samhet: *noh*, *nonoh*, *hoih*, *fah*; *förundran*: *hii*, *hoh*,
feh; *hämd*: *ähäh*, *kutti*; *afsky*: *ääh*, *hyi*, *hvhvh*, *ohoh*.

RÄTTELSER:

sid. 3, rad. 19,	står:	lajin, läs: lajin.
— 4, — 3,	—	tarwan, — tawan.
— 7, — 22,	—	nuorus, — nuoruus.
— 13, — 19,	—	tillika, med — tillika med.
— — — 27,	—	isja (i, ja) — isja, (isa)
— — — sija	—	esja — esja.
— 15, — 13,	—	Nuttu—lla — Nutu—lla.
— 16, — 24,	—	Wapa — Wapaa.
— 17, — 11,	—	ehto, — ehtoo.
— 18, — 25, 26,	—	tyhmyyttä, — tyhmyyttä.
— 19, — 4,	—	på s, — på si.
— 22, — 1,	—	kompar., — superl.
— — — 23,	—	folmi — folmen, läs: folme' — folmen, i sammans. neli.
— — — 34,	—	13:de, — 16:de.
— 23, — 7, 8,	—	folmi, — folme'.
— — — 18,	—	seisemättä, — seisemättä.
— 31, — 11,	—	böjas, — böjes.
— 37, — 14,	—	wapifin, — wapifin, Impf.
— — — 19,	—	Impura da, — Impura på da.
— 38, — 8,	—	fuofin, — fuofin.
— — — 13,	—	fulje, — fulje'.
— 46, — 2, 9,	—	utgår det efter ordet sinä stående och, som insättes mellan S. och Pl. (se Im- perf. Konjunktivus).
— 49, — 15,	—	juva, — juova.
— 51, — 13,	—	sanotta', — sanota'.
— — — 18,	—	sanotta', — sanottu.
— — — 31,	—	sinun, — sinun.
— 53, — 28,	—	, insättes efter misskä.
— 55, — 5,	—	jälisä, — jälisä.
— 56, — 20,	—	myäs, — myös.

~~313. III. 22.~~

G. T. 3.

22. 11. 1919

Pris: 20 kopek Silfver.

Suom. kieli. 3.

Finelius

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOELMA

120 101 9808

X

